

Збірник наукових матеріалів
XXXI Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«НОВИНИ СУЧАСНОЇ НАУКИ»

03 червня 2019 року

Частина 7

м. Вінниця

Новини сучасної науки, XXXI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 03 червня 2019 року. – Ч.7, с. 92.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXI Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Новини сучасної науки», 03 червня 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
2018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Юридичні науки

<i>Маліна А.А., Золотухіна Л.О.</i> ПРАВО НА ПРАЦЮ ОСІБ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮ- ВАННЯ	5
<i>Когут О.В., Міхалець А.В.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВИХ ІНІЦІАТИВ	9
<i>Нестерчук Є.С.</i> ВИПРОБУВАННЯ ПРИ ПРИЙНЯТТІ НА РОБОТУ: ПРОБЛЕМАТИКА ІНСТИТУТУ	12
<i>Панченко О.Г.</i> ПОНЯТТЯ «КАТЕГОРІЯ» У ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІ- АЛЬНОМУ АПАРАТІ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА	15
<i>Піляєва К.Ю.</i> ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ ІМУНІТЕТ ТА ІНДЕМНІТЕТ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	18
<i>Припутневич В.І.</i> ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧ- НИХ ЗАСОБІВ ТА ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН	26
<i>Суржик Ю.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДОЧИНСТВА В ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ	32
<i>Улаєва Є. Ю.</i> МЕДІАЦІЯ ЯК ЗАСІБ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ СПОРІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	36
<i>Цвігун Н.І.</i> МІЖНАРОДНЕ ПРАВО В УКРАЇНІ.....	39
<i>Цимбалюк А.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ НОТАРІАЛЬНОГО ПОСВІДЧЕННЯ У ДОГОВОРІ ОРЕНДИ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ	44
<i>Рубашко В.Ю., Шевінь В.К.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	48

Філософські науки

<i>Крутієнко А. В.</i> НЕЕПІСТЕМІЧНА ГЕНЕРАТИВНА ЕСТЕТИКА	51
<i>Півторак Д.В.</i> «ЛЮДИНА В ЕПОХУ НОВОЇ МЕДІЙНОСТІ: ПОНЯТІЙНО- ДІЯЛЬНІСНИЙ ДИСКУРС»	56
<i>Стрелкова Ю.О.</i> НЕОРТОДОКСАЛЬНА ОНТОЛОГІЯ	60

<i>Білякович Л.Г., Колчанова А.В.</i> ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОМАТИЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ДОМІНАНТОЮ ШИЯ, СПИНА.....	62
---	----

Політичні науки

<i>Кухта В.В.</i> ПРОЕКЦІЯ МОДЕЛЕЙ «ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ» НА МІЖНАРОДНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ.....	65
<i>Росинська О.В.</i> ВЕНЕСУЕЛЬСЬКА КРИЗА: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ	68

Історичні науки

<i>Дубневич М.Г, Засадна Х.О.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ	73
<i>Наджафов І.Д.</i> ПОЛІТИЧНА ТРАДИЦІЯ КОМНІВСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ ТА ВЕСТЕРНІЗАЦІЯ ОБРАЗУ ВІЗАНТІЙСЬКОГО ІМПЕРАТОРА...	82
<i>Тютюнников І.Н.</i> БИОГРАФИЧЕСКИЙ ОЧЕРК ЖИЗНИ А.П. ДЕМЬЯНОВИЧА	85

ПРАВО НА ПРАЦЮ ОСІБ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ТА
ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

*Маліна А.А.,
студентка юридичного факультету
Золотухіна Л.О.
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

На сьогоднішній день актуальним питанням є реалізація права на працю, яке закріплене в статті 43 Конституції України. Держава виступає гарантом цього права для всіх категорій працівників включаючи осіб з обмеженими можливостями. Особи з інвалідністю належать до більш незахищеної категорії населення і потерпають від дискримінації, тим самим втрачають віру в свої сили, тому трудова зайнятість сприяє їх реабілітації.

Серед науковців, які досліджували працю осіб з обмеженими можливостями є В.С. Андреев, С.М. Иванов, І.В. Зуба, С.М. Прилипко, В.Г. Ротаня, О. В. Смирнов та багато інших.

Метою дослідження даної теми є аналіз особливостей права на працю осіб з обмеженими можливостями та шляхи вирішення прогалин у законодавчому регулюванні праці осіб з інвалідністю.

У сучасних умовах політичного та соціально-економічного розвитку право на працю осіб з обмеженими можливостями важливе не тільки для держави, а й для них самих, тому що з'являється можливість їх самореалізації, яка допомагає упоратися з наслідками інвалідності. Згідно ЗУ «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», особою з інвалідністю називають таку людину, яка має стійкий розлад функцій організму, який зумовлений наслідком травми, захворюванням або вродженими вадами, що призводить до обмеження нормальної життєдіяльності особи. Варто зазначити,

що такі особи в Україні володіють усією повнотою конституційних прав і свобод, які закріплені в Конституції України та міжнародними договорами. Проте право на працю осіб з обмеженими можливостями потребує особливого регулювання з боку держави.

Згідно з чинним законодавством, людина в будь-який момент може реалізувати своє право на працю, вільно обирати рід занять та місце роботи, проте особам з обмеженими можливостями це зробити важче, внаслідок їх психіко-фізіологічного стану. В Україні проблема працевлаштування осіб з інвалідністю займає одне з провідних місць, тому що досі на підприємствах застосовують застаріле обладнання, недосконалу в нашій країні промисловість та слабку систему підготовки та навчання цих осіб. [4] Звісно, наша держава створює всі умови, щоб особи з особливими потребами могли повною мірою реалізувати своє право на працю на рівні з іншими, але внаслідок недостатньої правової регламентації проблеми щодо дискримінації та працевлаштування таких осіб є актуальними. Основою правового регулювання праці осіб з інвалідністю є діяльність держави, яка спрямована на встановлення трудових правовідносин, однією стороною з яких є особа з обмеженими можливостями, за допомогою сукупності правових засобів та норм права, які закріплені у відповідних нормативно-правових актах.[1]

Велике значення у регулюванні цього питання відіграє Основний закон нашої держави – Конституція України, яка закріплює право на працю та рівність конституційних прав і свобод різних категорій працівників, включаючи осіб з інвалідністю. Серед національного законодавства, яким регулюється право на працю осіб з обмеженими можливостями, слід зазначити Кодекс законів про працю, ЗУ «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» та інші нормативно-правові акти. Варто зазначити важливу роль міжнародних документів, серед яких є Декларація ООН «Про права інвалідів», яка передбачає право на психічне, медичне, функціональне, соціальне та економічне забезпечення осіб з обмеженими можливостями, а також Європейську соціальну хартію, яка закріплює повну участь у житті суспільства

і держави без будь-яких обмежень. У трудовому праві стан здоров'я особи розуміється не як юридичний факт, що може бути підставою для виникнення трудових відносин, а саме як один із важливих ознак суб'єкта трудового права – працівника. [3] Згідно ЗУ «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», роботодавці повинні створювати спеціальні робочі місця для працевлаштування осіб з інвалідністю, та мати в штаті хоча б одну особу з особливими потребами (якщо на підприємстві працює від 8 до 25 осіб), також передбачені певні штрафні санкції за невиконання таких умов, розміром встановленим законодавством. На мою думку, основним шляхом вирішення даної проблеми є не тільки посилення відповідальності роботодавців за невиконання нормативу робочих місць, а й збільшення відсотку працевлаштування осіб з особливими потребами, який би був пропорційний загальній кількості працівників, а також стимулювання підприємств у прийнятті на роботу осіб з інвалідністю методом вдосконалення системи квотування або надання пільг з оподаткування таким компаніям.

У питанні працевлаштування та освіти осіб з обмеженими можливостями українське законодавство повинно адаптуватися до міжнародного шляхом забезпечення таким особам не тільки робочих місць, але й вжити всі можливі заходи щодо професійної та освітньої підготовки у спеціалізованих закладах. Наприклад, за останні 4 роки у більшості українських шкіл вже створено доступ для дітей з особливими потребами до першого поверху: побудоване спеціальне обладнання, яке дозволяє дітям з особливими потребами підніматись на другий та третій поверхи, розширено двері та обладнані пандуси, але на мій погляд у всіх школах повинні бути адаптовані навчальні плани і програми, внесені необхідні зміни до методів та форм навчання, щоб школи забезпечували рівний доступ до якісної освіти всім категоріям населення.

Отже, проведений аналіз даного питання свідчить про те, що національне законодавство закріплює заборону дискримінації осіб з обмеженими можливостями, регулює працевлаштування та соціальне забезпечення таких

осіб, але на практиці проблема залишається невирішеною, тому держава як гарант захисту трудових прав повинна вжити заходи щодо детальнішого правового регулювання праці осіб з інвалідністю, а саме заохочувати роботодавців приймати на роботу таких осіб шляхом створення субсидій та збільшення пільг з оподаткування компаніям, які приймають на роботу працівників з інвалідністю, створити спеціальні робочі місця з урахуванням групи інвалідності особи та забезпечувати належним чином умови праці.

Література:

1. Котова Л. В. Правове регулювання праці осіб з інвалідністю / Л. В. Котова // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2017. - № 3. - С. 85-90. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2017_3_15 ;
2. Європейська соціальна хартія [прийнято 3 травня 1996 р. (Редакція від 07.09.2016)] – [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062 ;
3. Капанадзе Б. П. Правове регулювання праці осіб зі зниженою працездатністю / Б. П. Капанадзе // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. - 2014. - Вип. 27(2). - С. 62-64. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_27\(2\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_27(2)_16) ;
4. Ямкова І.М. Правове регулювання соціального забезпечення інвалідів в Україні / І.М. Ямкова. // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету.- 2013.-№ 6-3. - Режим доступу: <http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc6-3-1/39.pdf> ;
5. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю» [прийнято Верховною Радою України 21 березня 1991 р. – 2249 – VIII (Редакція від 20.01.2018.)] – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12> .

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВИХ ІНІЦІАТИВ

Козут О.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент
Хмельницького національного університету
м. Хмельницький, Україна*

Міхалець А.В.,

*студент II курсу,
Хмельницького національного університету
м. Хмельницький, Україна*

На сучасному етапі розвитку нашої держави досить актуальною проблемою, яка виникає на місцевому рівні, є розвиток локальної демократії – однієї з важливих умов побудови громадянського суспільства. Незважаючи на те, що існує широкий спектр форм безпосередньої локальної демократії, розвиток дієвої системи місцевого самоврядування є неможливим без належних нормативних та організаційних умов. Вважаємо за доцільне зупинитись на правовому регулюванні однієї із форм – місцевих ініціативах.

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», члени територіальної громади мають право ініціювати в порядку місцевої ініціативи розгляд у раді будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування, а порядок внесення такої ініціативи може визначатися представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади [1].

Таким чином, відповідний порядок може бути врегульований через ухвалення місцевими радами окремого Положення «Про порядок реалізації права на місцеву ініціативу», або ж у Статуті територіальної громади. Але слід зауважити, що в локальних правових актах норми, що регулюють реалізацію прав громадян через місцеві ініціативи часто є недосконалими, або взагалі відсутні.

Наприклад, статут територіальної громади міста Ужгород не згадує місцеву ініціативу в переліку механізмів участі членів територіальної громади у

місцевому самоврядуванні. Положення про реалізацію права на місцеві ініціативи відсутнє. Приблизна ситуація спостерігається в м. Житомир, статут якого не пройшов обов'язкову державну реєстрацію в органах Міністерства юстиції України і, відповідно, немає жодної юридичної сили. Положення про реалізацію права на місцеві ініціативи відсутнє [2].

У Статуті територіальної громади м. Хмельницького, який був ухвалений 31.05.2017 р., місцевим ініціативам присвячено цілу главу (2.4), яка регламентує можливість внесення місцевих ініціатив на розгляд міської ради. Так, передбачено, що для ініціювання розгляду у міській раді цього питання, члени територіальної громади створюють ініціативну групу у складі 5 жителів міста (не менше) і складають заяву, підписану всіма членами ініціативної групи, яка реєструється в міській раді. І не раніше ніж через 10 днів після реєстрації заяви, ініціативна група проводить збори громадян на яких визначаються конкретні питання місцевої ініціативи для внесення на розгляд ради. А вже за результатами зборів складається протокол, який у двох примірниках подається ініціативною групою до міської ради. Розгляд місцевої ініціативи здійснюється на сесії міської ради на відкритому засіданні за обов'язкової участі членів ініціативної групи [3].

Однак неприпустимим слід вважати положення, відповідно до якого рада може фактично делегувати розгляд місцевої ініціативи відповідному виконавчому органу міськради або ж посадовим особам місцевого самоврядування, тому що це фактично перетворює місцеву ініціативу на колективне звернення, яке надійшло на розгляд сесії ради.

Отже, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» регламентує право членів територіальних громад на місцеві ініціативи лише фрагментарно, містячи відсылки до локальних актів, якими, в кращому випадку, є Статути територіальних громад. Але практика показує, що Закону і статуту недостатньо для того, щоб забезпечити реалізацію права на місцеву ініціативу, а отже, здійснення цього права залежить від того, чи існує у населеному пункті прийняте місцевою радою положення про місцеві ініціативи.

Слід зазначити, що свого часу, з метою гарантування прав громадян України на безпосередню участь у місцевому самоврядуванні, було розроблено законопроект «Про місцеві ініціативи», яким пропонувалося запровадити єдину для рад всіх рівнів процедуру щодо порядку внесення та розгляду радою питань в порядку місцевої ініціативи. Але окремі положення даного проекту є досить спірними [4, с.191]. Так, наприклад, у ст. 5 передбачалося, що документ, підготовлений у порядку місцевої ініціативи, оформлюється у вигляді проекту рішення відповідної ради, до якого повинна додаватись пояснювальна записка з необхідними додатками, посилання на які міститься в тексті. А ст. 9 проекту надає право ініціативній групі письмово відкликати подання про місцеву ініціативу до часу включення питання до порядку денного сесії ради. Але ж це означає, що ініціативна група може відкликати місцеву ініціативу навіть після того, як на її підтримку висловились більша половина громадян, які проживають на відповідній території, що по суті нівелює саму місцеву ініціативу. Законопроект містить і ряд інших суперечливих положень [5].

Але ми вважаємо взагалі недоцільним прийняття спеціального закону про місцеві ініціативи. Достатньо внести комплексні зміни, які повинні передбачати частковий перегляд існуючих і запровадження додаткових форм участі громадян у розгляді та прийнятті рішень відповідними радами (наприклад, проведення громадського обговорення проектів найбільш важливих для населення відповідних територій правових актів тощо). Також, варто прийняти типові положення про місцеві ініціативи на рівні підзаконного нормативно-правового акту, яке носило б рекомендований характер і могло використовуватися при розробці статутів територіальних громад до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та додатків до нього.

Література:

1. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 року. № 280/97 *Верховна Рада України. Законодавство України.*
2. Про внесення змін до Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”: Закон України від 1 липня 2010 року. № 2388-VI. – Режим доступу:

<https://civil-rada.in.ua/pravove-regulyuvannya-miscevikh-iniciativ>.

3. Статут територіальної громади м. Хмельницького. Рішення п'ятнадцятої сесії №5 від 31. 05. 2017 року – Режим доступу: <https://khm.gov.ua/uk/content/statut-terytorialnoyi-gromady-m-hmelnyckogo>.

4. Місцеве самоврядування в Україні: теорія і практика. Посібник для депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів / Б.А. Руснак. – Одеса, 2016. – 736 с.

5. Про місцеві ініціативи: проект Закону України від 6 липня 2015 року. № 2296а. *Верховна Рада України. Законодавство України.*

УДК 7

Юридичні науки

ВИПРОБУВАННЯ ПРИ ПРИЙНЯТТІ НА РОБОТУ: ПРОБЛЕМАТИКА ІНСТИТУТУ

Нестерчук Є. С.

*Студентка юридичного факультету
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Питання змісту трудового договору, зокрема наявність такої умови як випробування завжди були, є і будуть доцільним предметом дослідження науковців. Крім цього, питання про законодавче підґрунтя цієї умови регулярно виникає у громадян під час влаштування на роботу.

Перш за все, згадаємо, що трудовий договір, відповідно до ст. 21 КЗпП України, це угода, яка укладається між працівником і роботодавцем, за якою працівник зобов'язаний виконувати роботу, визначену цієї угодою, а роботодавець виплачувати заробітну плату, надавати необхідні умови праці тощо. Зміст трудового договору складається з сукупності умов, однією з яких може бути випробування [1]. Проте необхідно розмежовувати поняття умови щодо випробування як обов'язково при прийомі на роботу, чи як додаткової при прийнятті на роботу. Законодавство України встановлює, що з метою

перевірки відповідності працівника даній роботі цьому працівнику може бути встановлено випробувальний термін, ця умова обумовлюється при прийнятті на роботу і зазначається в наказі про прийняття на роботу [1, с. 6].

Випробувальний термін є факультативною, тобто додатковою умовою, яка, як правило, ініціюється з боку роботодавця. Але працівник і роботодавець вдвох мають дійти згоди щодо випробувального терміну, обговорити всі деталі та умови і лише після досягнення цієї згоди підписується договір. Таким чином, якщо робітник відмовляється від такої умови, то трудовий договір не може бути укладено, оскільки роботодавець має право відмовити.

Але це є суперечливим, адже в законі прямо не встановлено відмову проходити випробування як підставу для відмови у прийнятті на роботу. Не слід забувати про таке положення, що якщо працівник надає документи, що свідчать про його здатність виконувати роботу на належному рівні (трудова книжка із записом про виконання даної або аналогічної роботи на попередньому підприємстві, у якій можуть міститись відомості про заохочення, нагородження; документи, що підтверджують відповідну кваліфікацію, диплом, атестат, посвідчення про присвоєння відповідної кваліфікації й ін.), роботодавець не може відмовити йому у прийнятті на роботу з мотиву незгоди працівника пройти випробування. Це положення не є безпідставним, адже подання особою, яка претендує на отримання статусу працівника трудової книжки, а у випадках, визначених законодавством документа про освіту є обов'язком такої особи, який закріплений у статті 24 КЗпП України, виконання якого законодавцем ніяк не пов'язується з можливістю реалізації права на встановлення випробування. Але з іншого боку, інформація з наданих документів не може дати повне уявлення про ділові якості працівника. Ця інформація відображає трудову діяльність працівника в минулому, а при прийомі на роботу йдеться про майбутню роботу на новому місці, в іншому трудовому колективі, у нових умовах. Саме випробування і допомагає встановити, чи придатний працівник до виконання тієї чи іншої трудової функції в новій обстановці.

Таким чином, питання щодо відмови від проходження випробування як підстави для відмови у наданні робочого місця є суперечливим. В будь-якому разі, недосягнення згоди між працівником та роботодавцем про умови випробувального терміну, на практиці, призводить до неукладання трудового договору.

Цікавим є питання про встановлення випробувального терміну при прийнятті на роботу жінок, які мають дітей віком до 3 років. Відповідно до ст. 26 КЗпП вони не входять до переліку тих, кому випробування не може бути призначено. Але, відповідно до законодавства (ст. 184 КЗпП) ця категорія працівників не може бути звільнена, саме тому постає питання «Чи доречно встановлювати випробувальний термін особі, яка в подальшому, відповідно до законодавства, не може бути звільнена?».

Аналізуючи всі вище зазначені факти можемо зробити висновок, що інститут випробувального терміну є недосконалим. У зв'язку з цим законодавство не є досконалим в цьому питанні і ряд положень залишаються без відповіді, що в свою чергу призводить до непорозумінь та конфліктів між роботодавцем та робітником, або потенційним робітником. Щоб вирішити існуючу проблему слід внести зміни до КЗпП, а саме, перш за все додати жінок, які мають дитину до 3 років до переліку осіб яким не може бути призначено випробувальний термін (ст. 26 КЗпП). Окрім цього, слід чітко зазначити, що недосягнення згоди з приводу випробувального терміну між працівником та роботодавцем не може бути підставою для відмови у наданні робочого місця. Слід законодавчо визначити як сторони повинні діяти в такому випадку і як вирішувати такі спірні питання.

Література:

1. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1971. - № 50. - Ст. 375.

2. Трудове право України: Академ. курс: підруч. [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / [П.Д. Пилипенко, В.Я. Буряк, З.Я. Козак та ін.]; за ред. П.Д. Пилипенка. - 3. вид., переробл. та доп. - К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2007. - 536 с.

3. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підруч. - [5-те вид., перероб. і доп.] / Н.Б. Болотіна. - К.: Знання, 2008. - 860 с. 2. Вєтухова І.А. Особливості правового регулювання праці жінок, які поєднують роботу з материнством, та його подальше вдосконалення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.05 "Трудове право; право соціального забезпечення" / І.А. Вєтухова. - Х., 2001. - 20 с.

4. Мельничук Н.О. Правове регулювання випробування при прийнятті на роботу за законодавством України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.05 "Трудове право; право соціального забезпечення" / Н.О. Мельничук - Х., 2006. - 21 с.

УДК 342.2

Юридичні науки

ПОНЯТТЯ «КАТЕГОРІЯ» У ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОМУ АПАРАТІ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

*Панченко О. Г.,
помічник-консультант,
Верховна Рада України
Комітет з питань запобігання
і протидії корупції*

У науці виділяють філософські, соціологічні, правові та ін. підходи до осмислення категорії злочину. Філософія з науково узагальнених позицій пояснює суспільне життя у всій сукупності, внутрішній взаємозалежності і взаємодії сторін, відносин, процесів. Філософія вивчає найбільш загальні закономірності суспільного розвитку, включаючи ті, які входять до понятійно-категоріального апарату теорії держави і права. Філософія досліджує такі суспільні явища, як право і держава, не для того, щоб підмінити теорію держави і права, а з тим, щоб, спираючись на категоріальні концепції, визначити місце державно-правової надбудови у розвитку суспільства. Таким чином, філософія слугує теоретичною базою і методологічним орієнтиром для всіх правових та суспільних наук [1].

З іншого боку, усвідомлення правових явищ із позиції філософії слугує закономірною передумовою творчого розвитку теорії держави і права та для подальшого вдосконалення чинного законодавства, зміцнення законності. На основі досягнень філософсько-світоглядної концепції можуть бути розкриті сутність злочину, встановлені закономірності трансформації поняття і ознак злочину, механізму функціонування, форми їх регулюючого впливу на суспільні відносини. На базі філософії розробляються понятійно-категоріальний апарат теорії держави і права та інших правових наук [2].

Генезис, зміст, функціональне призначення держави і права є об'єктом пильної уваги й сучасної науки соціології. Соціологія – це наука про суспільство та закони його розвитку як цілісна система й окремі соціальні інститути, процеси і групи, що розглядаються в їхньому зв'язку з суспільним цілим. Соціологія не може обійти такі найважливіші елементи соціуму, як держава і право (зокрема положення про злочин) [3].

Специфіка соціологічного підходу до девіацій, тобто соціальна поведінка, що відхиляється від тієї, що вважається нормальною чи соціально прийнятною у суспільстві або в соціальному контексті, на відміну від кримінологічного або правничого, полягає в його принциповій багатовимірності, що дозволить вийти за межі площинного охоплення феномена правопорушення в термінологічній системі «законослухняність – правопорушення» і сягнути великого за обсягом, глибокого за змістом бачення соціальної девіації в дюркгеймівському трактуванні цього слова, тобто як поведінкової дисфункції амбівалентного характеру [4].

Оскільки соціологія, і зокрема, соціологія права, розглядає дійсні соціальні відносини, які виникають навколо норм права, вона вивчає не лише юридичні злочини, а й фактичні. Фактичні злочини – це насильницькі дії, що прирікають людей на смерть, матеріальні нестатки і фізичні страждання, однак не зафіксовані законодавчо як злочини. Наприклад, репресії до інакомислячих з боку тоталітарної держави і стосовно політичних та ідеологічних противників. До ознак репресій як фактичних злочинів можна віднести невинність жертв, розправу з людьми на основі доносів, створення особливих груп розправи і спеціального

режиму утримання репресованих, витонченість фізичних покарань, приховування відомостей про долю репресованих та інші порушення прав і свобод людини.

Також до фактичних злочинів належать і насильство в тіньовій економіці, яка являє собою заборонені законом форми виробничої діяльності. Соціологія розглядає злочинність крізь призму соціальної поведінки, тобто як специфічну кримінальну поведінку, яка набуває форм професійної злочинності.

Досліджуючи поняття злочину з позицій теорії держави і права та суміжних наук, доходимо висновку, що майже увесь масив трактовок і наукових визначень теорії держави і права мають ознаки догматичності, що на даний момент є зафіксовано у відповідному кодексі – кримінальному. Однак варто наголосити, що саме кримінальний кодекс ставить завдання практичні, і тому цілком зрозуміло, що визначення злочину у контексті концепцій теорії держави і права лише відтворюють кримінальні положення, які також мають практичне спрямування, характерне саме для кримінальної політики, однак не завжди прийнятне для теорії злочину у концептуальних положеннях теорії держави і права [5].

Література:

1. Козюбра М.І. Місце філософії права в системі суспільствознавства (до питання про дисциплінарний статус філософії права). *Проблеми філософії права*. Т. 1. Чернівці: Рута, 2003. С. 27-32.
2. Балинська О.М., Гарасимів Т.З. Проблеми теорії держави і права / Львів. держ. ун-т внутр. справ. 2-ге вид., перероб. і доп. Львів, 2010. 416 с.
3. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. Соціальні причини занепаду античної культури; пер. з нім., післям. та комент. О. Погорілого. Київ, 1998. С. 7-32.
4. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії. Київ: Юніверс, 2002. 423 с.
5. Луців О. «Формальні» концепції верховенства права у сучасній науковій літературі. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2013. Вип. 57. С. 60-67.

ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ ІМУНІТЕТ ТА ІНДЕМНІТЕТ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Піляєва К.Ю.

студентка

Інституту підготовки кадрів

для органів юстиції України

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого

м.Харків, Україна

Одним з ключових елементів статусу представника парламенту є недоторканність. Поняття недоторканності має двозначний характер. У більшості законодавчих актів воно розглядається як особисте право людини, але може визначатися і як елемент правових статусів глави держави та члена парламенту. Нас цікавить лише недоторканність парламентарів, яка в умовах сьогодення визнається однією з гарантій їх діяльності. Проте, незважаючи на широке застосування цього інституту в більшості країн світу, виникає чимало дискусій з приводу доречності наділення членів парламенту правами та привілеями, що передбачає недоторканність.

Теоретичні засади реалізації права депутатів на недоторканність аналізувалися та вдосконалювалися вченими-конституційниками та іншими спеціалістами на національному рівні. Однак, висвітленню цього питання на світовому рівні особливої уваги не приділялося. Тому, вважаємо, що доцільним буде провести порівняльний аналіз практики застосування інституту недоторканності в ряді зарубіжних країн та виділити окремі проблемні аспекти його реалізації.

Депутатська недоторканність є звичним явищем у світовій практиці, вона включає в себе два основні поняття: імунітет та індемнітет. Парламентський *імунітет* передбачає неможливість притягнення депутата до юридичної відповідальності за діяння, які містять ознаки злочинів та/або правопорушень, без попереднього санкціонування парламентом (в деяких випадках – після прямої заборони притягнення депутата до відповідальності). Депутатський

іmunітет має досить складну природу, що визначає неоднозначність та багаторівневість законодавчого впровадження даного інституту в систему захисту парламентаріїв. Це зумовлює практичну неможливість виділення спільних рис та розробку універсальної термінології, яка б допомогла уникнути неузгодженості при науковому описі проблеми (наприклад, якщо на позначення принципу недоторканості законодавство Німеччини та Іспанії послуговується терміном «іmunітет», то в Ірландії, Мальті, Канаді, Великобританії йдеться про «свобода від арешту») [1, с.740-744].

Незважаючи на поширену практику законодавчого закріплення недоторканості депутатів, відповідна норма не є універсальною для всіх країн. Так, наприклад, у Малайзії, Намібії та Нідерландах інститут депутатського іmunітету взагалі відсутній; у Австралії, Великобританії, Іспанії, Канаді, Колумбії, Новій Зеландії іmunітет відсутній, але притягнення депутатів до відповідальності відбувається за особливих умов та у визначеному законом порядку; у Канаді, Мальті, Ірландії, Великобританії іmunітет поширюється виключно на цивільні справи[2,с.19].

Визначення меж іmunітету виходить з того, що він покликаний забезпечити незалежність депутатів та їхню можливість безперешкодного здійснення покладених на них обов'язків. Загалом, він захищає парламентарів від усіх форм арешту та переслідувань без даної парламентом згоди на це. Проте це правило має кілька винятків: в країнах, що належать до системи загального права, та в деяких інших країнах недоторканість поширюється виключно на цивільні справи (Австралія, Великобританія, Іспанія, Ірландія, Мальта, Канада, Колумбія, Нова Зеландія); в Австрії, Німеччині, Киргизстані, Латвії, Росії, Словаччині – на адміністративні правопорушення включно; у Молдові – на усі правопорушення, окрім спеціально визначених законом. Такі норми були закріплені через необхідність забезпечити присутність депутатів на засіданнях парламенту, чому перешкоджав цивільний або адміністративний арешт. Однак даний привілей не завжди передбачає абсолютне звільнення від відповідальності: наприклад, в Канаді іmunітет діє з моменту оголошення результатів виборів, протягом сесії та

сорока днів після її закінчення, а також протягом сорока днів після розпуску парламенту. У одних країнах не можна обшукувати парламентаріїв, їхні офіси або будинки, залучати до попереднього розслідування або розслідування взагалі (наприклад, Албанія, Австрія, Білорусь, Грузія, Росія, Туреччина); в інших – принцип недоторканості не поширюється на залучення депутатів до процесу розслідування (Франція, Португалія, Японія)[2,с.33-35].

Немає однозначного підходу до питання визначення кола осіб, що можуть володіть імунітетом. Відповідно до загального правила, об'єктом захисту імунітету є депутати парламенту. Однак, є випадки поширення його дії на інших осіб: усіх осіб, що беруть участь у парламентських процедурах (країни з британським стилем правління – Великобританія, Нідерланди, Ірландія); членів регіональних асамблей (Ландтагів) в Австрії; членів регіональних рад та міністерств в Бельгії. Досить неоднозначною є практика застосування імунітету в країнах з двопалатним парламентом: якщо сенатори в США захищені імунітетом, то на членів Бундесрату (верхньої палати парламенту Німеччини) його захист не поширюється. Крім того, імунітет може поширюватися на осіб, які дають свідчення парламенту або його комітетам (Австрія, Замбія, Індія, Кенія, Нова Зеландія); службових осіб апаратів парламентів (Австралія, Бангладеш Замбія, Індія, ПАР); омбудсманів (Іспанія); міністрів (Бельгія, Македонія)[2,с. 27-28].

У 90-х роках у багатьох країнах сфера дії імунітету була звужена. У Франції та Італії було введено правило, відповідно до якого дозвіл парламенту необхідний лише у разі арешту депутата; у Бельгії згоди парламенту потребує ув'язнення депутата або його виклик безпосередньо до суду, однак не залучення парламентарія до процесу досудового слідства. Деякі країни не враховують до сфери імунітету певні категорії серйозних правопорушень: конституція Ірландії виключила державну зраду, злочини, порушення громадського порядку; Конституція Швеції не враховує злочини, що караються ув'язненням на термін не менше двох років. Обмеження принципу недоторканості часто має місце і щодо дрібних правопорушень. Це зумовлене тим, що ціла низка правопорушень жодним чином не впливає на незалежність

парламенту та не перешкоджає реалізації його функцій. Крім того, поширеною є думка, що залучення парламенту до процесу притягнення до відповідальності за такі протиправні дії є *порушенням принципу рівності громадян*. Так, наприклад, відповідно до Федерального конституційного акту Австрії, правопорушення, що не пов'язані з парламентською діяльністю, не входять до сфери захисту імунітету[3,с.12].

Таким чином, немає універсального підходу до розуміння поняття імунітету. Законодавчі акти зарубіжних країн по різному встановлюють його межі, дію в часі, просторі та щодо кола осіб, а також підстав зняття, а у деяких країнах імунітет взагалі не застосовується. Однак, основною метою даного інституту є створення належних умов для ефективного здійснення законодавчих функцій як окремим депутатом, так і парламентом в цілому. Тенденції до обмеження дії принципу недоторканості в країнах Заходу, з одного боку, та до його розширення в країнах Центрально-Східної Європи, з іншого, є свідченням важливості та актуальності проблеми депутатських імунітетів для сучасної практики державотворення та науки конституційного права.

Що стосується парламентського *індемнітету*, то цей термін з'явився під час становлення парламентаризму як механізм захисту парламентарів від переслідувань королівської влади. Згодом, паралельно з розподілом гілок влади, цей механізм слугував для забезпечення незалежності депутатів від виконавчої влади, у руках якої були зосереджені силові структури, та виступав в якості запобіжника від встановлення диктатури. Наразі індемнітет (на відміну від імунітету) присутній у всіх європейських парламентах.

Взагалі, поняття «індемнітет» має два значення. *По перше*, він визначається як свобода виступів, голосування тощо в парламенті, завдяки чому неможливо притягнути депутата до відповідальності за його парламентську діяльність; *по друге*, як винагорода депутатів за їх діяльність в парламенті, включаючи заробітну плату, компенсацію за оплату проїзду тощо[1,с.744].

Розглянемо першу складову індемнітету - невідповідальність за висловлювання (в палаті, в комітеті (комісії), в інших випадках, коли висловлювання

має публічний характер) чи інші дії при здійсненні мандату (за зміст проектів законів та інших рішень, що вносяться, за голосування, питання і запитання, поправки тощо). Як приклад, «Члени парламенту не можуть піддаватися переслідуванню за висловлені ними думки та голосування при виконанні своїх функцій» (ч.1 ст.68 Конституції Італії 1947р.). «Жоден член парламенту не може піддаватися переслідуванню, розшуку арешту, ув'язненню чи суду за висловлені думки чи за голосування при виконанні ним своїх функцій» (ч.1 ст.26 Конституції Франції 1958 р.). «Депутати і сенатори користуються недоторканністю при висловленні думок під час здійснення своїх функцій» (ч.1 ст.71 Конституції Іспанії 1978 р.), а Регламент Сенату 1982 року ще більше поширює індемнітет депутатів: «Сенатори будуть користуватися, навіть після припинення мандату, недоторканністю у випадку висловлення поглядів у парламентських документах та голосування при здійсненні своїх функцій»[2,с.44].

В інших країнах передбачена відповідальність за деякі дії, найчастіше - за наклеп чи образу, що були висловлені ним у парламенті. «Депутат не може бути переслідуваний у судовому чи адміністративному порядку чи іншим шляхом притягнений до відповідальності поза бундестагом за своє голосування чи висловлення у бундестазі чи в одному з його комітетів. Це не стосується наклепницьких образень» (ч.1 ст.46 Конституції ФРН 1949 р.). «Депутат парламенту не підлягає переслідуванню чи допиту у будь-якій формі у зв'язку з висловленням ним погляди чи відданими голосами в процесі виконання депутатських обов'язків... Депутат парламенту піддається переслідуванню тільки за наклеп, у відповідності із законом та з дозволу парламенту.» (ч.1, 2 ст.61 Конституції Греції 1975 р.) У палаті громад Великобританії та в деяких інших парламентах існує поняття «злочин проти парламенту», яке найчастіше проявляється у неповажному ставленні до колеги за палатою чи до всієї палати. Скарга на таку поведінку розглядається спочатку в комітеті за привілеями Палати громад, а потім передається на пленарне засідання Палати, яка у випадку доведеності діяння вирішує про вид покарання винуватого. Таким покаранням може бути попередження, догана, тимчасове відсторонення від

участі в роботі Палати, тюремне ув'язнення, виключення зі складу Палати. У США та Італії палати формулюють тільки обвинувачення у злочині проти парламенту, а потім справа передається у звичайний суд[3, с.14].

Розглянемо другу складову індемнітету - винагороду депутатів за їх діяльність в парламенті. У всіх країнах, де парламенти працюють на постійній основі, депутати парламенту отримують грошову винагороду. Вона складається з різних виплат: платні, компенсації витрат на утримання допоміжного персоналу, проїзд, використання засобів зв'язку, відрядних тощо. Висока парламентська винагорода у всьому світі розглядається як нормальне явище. Депутати беруть участь в ініціюванні, розробці та прийнятті важливих державних рішень. Парламентар потребує консультацій фахівців, йому потрібне постійне проживання в столиці, поїздки до виборців, систематичне користування транспортом [4, с.25].

Вперше плата за політичну діяльність була введена у стародавніх Афінах після реформ Перікла у 443-429 рр. до н.е. Причиною введення плати стало допущення до державного управління четвертого, найнижчого, стану. Участь у політичній діяльності, в політичному житті передбачає витрати часу. А час для бідних - можливість заробити гроші. Оскільки вони були допущені до участі у політичній діяльності, то вони не могли працювати, їм необхідно було компенсувати те, що вони могли заробити, поки брали участь у політичному житті. Отже було введено плату за виконання функцій держави, державницької роботи. Це стосувалось як виборних осіб, так і участі населення у народних зборах. Перше унормування обов'язковості платні парламентарям було встановлено розділом 6 статті 1 Конституції США: «сенатори та представники будуть за свої послуги отримувати компенсацію, яка визначається законом та виплачується Казначейством Сполучених Штатів». У наш час сенатор від великого штату США коштує платникам податків більш ніж 1 млн. доларів на рік. У 1848 році депутатська винагорода була введена у Франції, а винагорода французького парламентаря у три рази перевищує середній рівень заробітної плати, додатково до цього вони отримують фіксовані суми, які дорівнюють У

винагороди, на наймання житла та службові витрати. Держава сплачує послуги двох помічників та секретаріату депутата. У 1911 році була введена плата парламентарям у Великобританії. Найцікавішою ситуація є із визначенням заробітної платні у США та Великобританії. У США конгресмен отримує 3,7 своєї попередньої заробітної платні, а у Великобританії всього 1,3 [6].

Можна зробити висновок, що індемнітет - це та частина недоторканності, яка необхідна парламентаріям у демократичних державах. Друга складова недоторканності, імунітет, є анахронізмом старих, ще монархічних часів, коли парламентарі могли бути піддані впливу монарха та виконавчої влади. Зараз же депутатська недоторканність повинна обмежуватися винятково індемнітетом. Перша складова індемнітету, свобода виступів, голосування тощо у парламенті, є найважливішою для депутатів і тому повинна бути гарантована та охоронювана державою обов'язково. Але вона не повинна бути абсолютною.

Багато експертів у цій галузі зазначають, що будь-який вид імунітету порушує принцип єдності перед законом, як ключового компоненту верховенства права; мотивує осіб, що вчинили злочин бути обраними; дискредитує законодавчу гілку влади та сприяє політичній корупції. Наразі в світовій спільноті йдуть дебати щодо парламентської недоторканності. Дехто називає її анахронізмом, застарілою та такою, що суперечить фундаментальним принципам конституційного права. Інші переконують, що причина, за якою недоторканість є в конституціях багатьох країн, досі існує [5,с.6].

На думку Венеціанської комісії Ради Європи у країнах, де дотримуються верховенства права та функціонують демократичні інституції імунітет не потрібен, тому що ризик втручання в діяльність законодавчого органу дуже низький, водночас у країнах перехідного типу, де демократія лише на етапі розбудови, депутатів варто убезпечувати від переслідування з політичних мотивів та послаблення законодавчої гілки влади, адже звинувачення висуває судова чи виконавча влада. Також недоторканність захищає опозицію від утисків з боку правлячої більшості, убезпечує членів парламенту від політичних переслідувань та судових рішень з політичних мотивів [2, с.32].

Таким чином, на наш погляд, не можливо прийти до однозначного висновку щодо доцільності застосування інституту недоторканності, про що свідчать численні дискусії науковців та фахівців. Однак у високо-розвинутих демократичних країнах уже досить давно набула поширення практика його обмеження тільки індемнітетом, що не заважає нормальному та ефективному функціонуванню головного законодавчого органу.

Література:

1. Депутатський індемнітет та імунітет // Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998.— Т.2: Д — Й. — 744 с. — ISBN 966-7492-00-8.
2. Інформаційно-аналітичне дослідження «Депутатські привілеї: зарубіжний досвід і пропозиції для України», Лабораторія законодавчих ініціатив: [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.parlament.org.ua/docs/files/8/1174577340_ans.pdf
3. Інститут депутатської недоторканності: зарубіжний досвід: [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29307.pdf>
4. Мандат депутата у сучасних демократіях: права та відповідальність: [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://aspirant.at.ua/Books/immunity2011.pdf>
5. Будущим парламентариям на заметку: иммунитет будет, но слабый. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://hwww.vesti.kg>.
6. Фактична інформація щодо окремих країн розміщена на сайті Parline database on national parliaments. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ipu.org/parline>.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В
СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА
ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН

*Припутневич В.І.,
Студентка юридичного факультету
Київського університету права
Національної Академії Наук України
М. Київ, Україна*

Під час проведення аналізу щодо боротьби з контрабандою, слід зазначити, що попри постійне вдосконалення в данному напрямку є ряд невирішених проблем. Зокрема, основною проблемою є те, що митні органи не можуть займатись оперативно-розшуковою діяльністю. Дана проблема існує вже понад п'ятнадцять років і з 1993 року вона не раз порушувалась ДФС, народними депутатами та вищими органами державної влади [7].

Відсутні законодавчо закріплені повноваження на проведення оперативно-розшукової діяльності (ОРД) унеможливають діяльність митних органів проводити оперативні заходи, здійснювати обмін інформацією з іншими органами, які проводять боротьбу з організованою злочинністю. Окрім цього відсутність у митних органів права на здійснення ОРД сприяє неефективному співробітництву та неможливості обміну інформацією з митними органами іноземних країн. Серед усіх країн ЄС лише митні органи України не мають правоохоронного статусу та відповідних повноважень. На користь розширення цих повноважень є безліч аргументів, зокрема:

- функції боротьби з контрабандою товарів покладені на п'ять міністерств та відомств, серед них Служба Безпеки України, Міністерство Внутрішніх Справ, Державна Прикордонна Служба, податкова міліція та Державна Фіскальна Служба. І з усіх перелічених органів, лише ДФС не має необхідних повноважень для здійснення ОРД. При тому, що саме митні органи відповідно до законодавства відповідають за стан протидії контрабанді. Логічно зробити

висновок, що ефективно протидія можлива за наявності у митних органів усього спектра повноважень, зокрема права на проведення ОРД;

- Закономірно, що митні органи, які зафіксували злочин, є найбільш зацікавленими у його розслідуванні та направленні справи до суду. При розслідуванні безпосередньо митними органами порушених справ буде виключено втрату оперативності в розслідуванні справи та неякісний збір доказової бази. Тобто, паралельно з отриманням права на здійснення ОРД, митні органи мають отримати повноваження на досудове розслідування;

- першою перешкодою для контрабандиста є митні органи, саме вони мають право на здійснення митного контролю та митного оформлення товарів та транспортних засобів. Та саме на цих етапах протидія контрабанді є максимально ефективною, про це свідчить кількість порушених кримінальних справ;

- митна службу у своєму володінні має великий масив інформації, щодо зовнішньоекономічної діяльності яка накопичується у базі даних ДФС. Тепер існує система обміну інформації між правоохоронними органами, проте для здійснення ефективної обробки та аналізу інформації потрібен професіонал який може це забезпечити. Адже митне право є складною й особливою галуззю права і навіть при якісному відпрацюванні митними органами наданої інформації іноді важко довести до логічного завершення за відсутності належних повноважень. Крім баз даних у митних органів є й інші джерела інформації, зокрема небайдужі гомадяни чи конкуренти. Та без повноважень на здійснення ОРД митні органи не мають права користуватись цією інформацією;

- митна служба разом з іншими правоохоронними органами бере участь у боротьбі з контрабандою з чітко визначеними завданнями. Але розширення повноважень митних органів – це не втручання в чужу роботу, навпаки, надання додаткових повноважень митним органам буде відповідати міжнародному досвіду та сучасним вимогам боротьби зі злочинністю.

Майже усі митні служби іноземних країн наділені правом на ОРД, зокрема митні служби країн ЄС (остання країна, яка отримала це право, - Албанія у 2004 році) та СНД (Казахстан – 2005 рік). Також витрати на

розширення повноважень митних органів закріплюються Світовою митною організацією та Європейською комісією, які очікують від України дій, спрямованих на модернізацію діяльності митних органів шляхом збільшення правоохоронних повноважень, зокрема дозволу на проведення попереднього процесуального розслідування та ОРД. Реалізація цих заходів не вимагатиме додаткових фінансових витрат, оскільки митна служба на початковому етапі достатньо забезпечена персоналом та навчальними закладами для їх перепідготовки.

Для ророблення напрямів поліпшення протидії контрабанди на сучасному етапі, необхідно вивчити всі проблемні аспекти, пов'язані з цим явищем, оскільки ліквідація наслідків може бути здійснена лише шляхом вивчення причин.

По-перше, це соціально-економічні недоліки, пов'язані зі зниженням вітчизняного виробництва в більшості галузей народного господарства: наявність дефіциту бюджету та досить високий рівень інфляції, низька платоспроможність суб'єктів господарювання та основної частини населення, високий рівень безробіття. Ці обставини істотно впливають на попит на масове споживання товарів, які за ціною та якістю відповідають реальним доходам населення [8].

По-друге, існування прозорих кордонів з Росією, Молдовою та Білоруссю. Є близько 3500 різних способів, за допомогою яких можна перетнути кордон України, обійшовши митний контроль. Звичайно, така ситуація залучає контрабандистів та інших правопорушників, які широко використовують ці шляхи для здійснення кримінальних дій.

По-третє, необхідність вдосконалення законодавства щодо митного та зовнішньоекономічного регулювання. Та ліквідації наявних суперечностей у функціонуванні митного законодавства.

Також митниці на кордонах не обладнані для перевірки заморожених товарів, в деяких митницях є проблема зважування вантажів, тому що немає ваг.

На даний момент наявні організаційно-правові питання, які пов'язані з існуванням тіньових схем надання фальшивих документів для зменшення

митної вартості товарів. Наприклад, під час перевірки митної вартості товарів, що ввозяться на територію України через морські порти Одеси Іллічівська та Севастополя, зменшення митної вартості було встановлено в десятки разів. А також здійснення імпорту товарів під виглядом гуманітарної допомоги з їх подальшою реалізацією в обхід наявного, встановленого законом порядку.

Істотно впливає на загальний рівень контрабанди та низький контроль за службовою діяльністю митників, високий рівень корумпованості серед працівників ДФС, особливо серед керівного складу.

Основними підставами для складання щодо працівників митної служби адміністративних протоколів з питань корупції або порушень спеціальних обмежень, передбачених Законом України «Про запобігання корупції» є [9]:

- невиконання заходів тарифного та нетарифного регулювання при переміщенні певних груп товарів через митний кордон України;
- порушення технологічних схем та порядок здійснення митного контролю та митного оформлення при переміщенні товарів та транспортних засобів через митний кордон України;
- невідповідність вимогам чинного законодавства під час видачі дозволу на митне оформлення з використанням тимчасової митної декларації;
- порушення порядку процесуальних дій про порушення митних правил;
- надання неповної інформації на запити правоохоронних органів.

Існує також низька ефективність роботи відділів щодо боротьби з контрабандою митниць, що зумовлене обмеженням їхньої роботи на певних зовнішньоекономічних операціях з боку державних службовців, чиновників місцевого самоврядування та народних депутатів.

Поширені значні недоліки в роботі органів суду пов'язані з повнотою та об'єктивністю застосування судових рішень до норм чинного законодавства, що суперечить принципу невідворотності покарання за правопорушення, у даному випадку контрабанди. Є випадки, коли суди першої інстанції, не приймають рішень, які відповідають чинному законодавству. Це негативно впливає на сучасний стан дізнання та розслідування адміністративних та

кримінальних справ, що знижує ефективність боротьби з контрабандою, недосконалий рівень взаємодії працівників служби боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил митних органів та слідчими підрозділами СБУ.

Також є недоліки процесуального характеру, зокрема:

- недбала процесуальна обробка справ;
- порушення строків передачі справ до інших підрозділів;
- помилки в затвердженні бази даних;
- несвоєчасне виконання рішень про затримання правопорушників;
- погана якість інспектування місця, де вчинено злочин, та інші [8].

Технічне оснащення митних органів важливе для ефективної боротьби з порушеннями митного законодавства [10].

Існують такі проблеми в цьому напрямку:

- обмежене фінансування будівництва та реконструкції контрольних пропускних пунктів призводить до недосконалої інфраструктури (яка не відповідає вимогам ЄС), зменшення їх пропускної спроможності, а також є однією з причин виникнення черг транспортних засобів перед ними;

- відсутні належні умови для всебічного обслуговування учасників міжнародного руху транспортних комунікацій на контрольних пунктах;

- недостатній рівень технічного оснащення контрольних пропускних пунктів для технічних та спеціальних засобів контролю, у т.ч. пристроїв для перевірки паспортних документів, перевірки транспортних засобів, дистанційного контролю для виявлення зброї, наркотиків та контрабанди, розвантажувального обладнання;

- низький рівень обладнання та технічного оснащення пунктів пропуску для залізниць, зокрема відсутність в більшості пунктів пропуску залізничних колій для огляду вагонів та оглядових майданчиків, розвантажувального та спеціального обладнання, засобів дистанційного керування, тощо.

Чинна мережа контрольних пропускних пунктів не відповідає потребам держави у розвитку міжнародних відносин, не забезпечує швидкого перетинання кордону держави особами та переміщення товарів через нього,

підриває міжнародний імідж держави, обмежує зростання транзитного руху через свою територію. Це також створює передумови для незаконного перетину державного кордону та перевезення контрабандних товарів за межами пунктів пропуску, що спричиняє значні економічні втрати на державному та місцевому рівнях, припиняє розвиток прикордонних регіонів України та її інтеграцію до Європейського Союзу.

Тому, щоб вирішити вищезазначені проблеми, потрібні чималі фінансові витрати, але, якщо порівнювати небезпеку та збитки від контрабанди, то ці витрати обов'язково виправдовують себе.

Література:

1. Офіційний портал Державної фіскальної служби України. Департамент організації протидії митним правопорушенням – Завдання і функції [Електронний ресурс]. – <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/struktura-/apararat/departament-organ/zavdannya-ich-funktsii/>
2. Офіційний портал Державної фіскальної служби України. [Електронний ресурс]. – <http://sfs.gov.ua>
3. Дубровський В. Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/уникнення оподаткування в Україні/ В. Дубровський, В. Черкашин// Інститут соціально-економічної трансформації. 2017
4. Географія транспорту: Курс лекцій/ Л.О. Маковецька. – Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2016
5. Новини України (UAZMI) Стоп-контроль. Про масштаби контрабанди в Україні [Електронний ресурс]. – <http://uazmi.org/newz/post/brc9TiJtNzYHEUT6bdTpJg>
6. Український інститут майбутнього. Скільки мільярдів доларів Україна втрачає на контрабанді [Електронний ресурс]. – https://uifuture.org/uk/post/skilki-milardiv-dolriv-ukraina-vtracae-na-kontrabandi_328
7. Комітет Верховної Ради України з питань запобігання та протидії корупції. Стенограма засідання «крулого столу» на тему: «Надання права здійснення оперативно-розшукової діяльності проведення досудового слідства

митним органам України» [Електронний ресурс]. – http://crimecor.rada.gov.ua/komzloch/control/uk/publish/article;jsessionid=CB19946A4FE375DE6AF6F17CD638A312?art_id=45016&cat_id=44725&showHidden=1

8. Аналітичний огляд наукових статей №2 з проблем боротьби з контрабандою підготовлений Т.В. Мельничуком [Електронний ресурс]. – <http://inter.criminology.onua.edu.ua/materials/melnichuk/kontrab2.htm>

9. Бугайчук К.Л., Адміністративна відповідальність за правопорушення пов'язані з корупцією: практичний посібник/ К.Л. Бугайчук, О.І. Безпалова, О.В. Джафарова, В.О. Іванцов, С.О. Шатрава. – Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. – 2016

10. Ломейко Ю.А. Ефективність митного законодавства в Україні та напрями його вдосконалення/Ю.А. Ломейко//Бізнесінформ. Економіка міжнародні економічні відносини. – 2014. - №12.

Юридичні науки

ОСОБЛИВОСТІ ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДОЧИНСТВА В ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Суржик Ю.В.

Студент ФСП КПІ

імені Ігоря Сікорського

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що ефективність функціонування сучасного цивільного обороту залежить не лише від його досконалого правового регулювання, а й від створення ефективного механізму захисту прав та охоронюваних законом інтересів як фізичних так і юридичних осіб.

Безумовно, основний тягар такого захисту покладено на державну систему судів. Разом з тим, практика показує, що значна частина таких справ могла б бути успішно розглянута без втручання в майнові правовідносини державних судів. Такою структурою, яка змогла б на основі виключної демократичності, оперативності, простоти процесуальних процедур розглянути цивільні й господарські справи

є система третейських судів, які історично мали, і мають місце в Україні. При цьому третейські суди жодним чином не конкурують із державною системою судів. Їх функція полягає у забезпеченні оперативного розгляду майнових спорів на засадах компромісу.

Оперативність є чи не найбільшою перевагою третейського розгляду перед державним судовим захистом. Вона забезпечується:

- процедурою формування третейського суду;
- відносно короткими рядками розгляду спору;
- по змозі – уникненням необхідності дотримання обов'язкових правил та процедур, характерних для відправлення правосуддя у державних судах;
- меншою завантаженістю порівняно з державними судами;
- узгодженістю дій сторін і сприятливим режимом для підтримання та збереження ділових, партнерських відносин між сторонами тощо [1-2].

Третейський суд – це недержавний незалежний орган, що утворюється за угодою або відповідним рішенням заінтересованих фізичних та/або юридичних осіб у порядку, встановленому ЗУ «Про третейські суди», для вирішення спорів, що виникають із цивільних та господарських правовідносин [3].

Найбільшою перевагою і, водночас, метою створення третейського суду є особливі умови формування і розгляду справи, за яких забезпечується сприяння добрим діловим відносинам між сторонами, впевненість сторін в об'єктивності і незацікавленості суддів, які вирішують спір. Отже, в основі формування та діяльності третейського суду лежить принцип добровільності і довіри сторін до третейського судді (суду), який вирішує спір [2].

Проте, третейський розгляд спорів сторін у сфері цивільних правовідносин – це вид недержавної юрисдикційної діяльності й не є здійсненням правосуддя [4].

Підсумовуючи вище сказане, зазначимо, що третейські суди не є частиною судової системи України, оскільки відповідно до ст. 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюється виключно державними судами, в зв'язку з цим делегування функцій судів, та привласнення їх функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Одночасно, ст. 55 Конституції передбачає

право кожної особи захищати свої права і свободи від порушень будь-якими не забороненими законом засобами, що дозволяє говорити про конституційні засади функціонування третейського судочинства.

Юридичні та/або фізичні особи мають право передати на розгляд третейського суду будь-який спір, який виникає з цивільних чи господарських правовідносин, крім випадків, передбачених законом. Спір може бути переданий на розгляд третейського суду за наявності між сторонами третейської угоди, яка відповідає вимогам ЗУ «Про третейські суди» [3].

Спір може бути переданий на вирішення третейського суду до прийняття компетентним судом рішення у спорі між тими ж сторонами, з того ж предмета і з тих самих підстав.

Безумовно, кожен постійно діючий третейський суд підлягає державній реєстрації, із затвердженням переліку третейських суддів, Положення про постійно діючий третейський суд та його Регламент, що безпосередньо і передбачається ст. 9 ЗУ «Про третейський суд». При цьому вся процедура третейського розгляду цивільних і господарських справ, детально регулюється Регламентом постійно діючого третейського суду. Даний документ є невід'ємною частиною третейської угоди, оскільки він забезпечує чітку визначеність всіх правил третейського судочинства [1].

Для забезпечення розгляду справи неупередженим складом суду в третейському судочинстві є наявним інститут відводу суддів. В цивільному процесі він відіграє суттєву роль, оскільки спрямований на усунення від розгляду справи зацікавлених осіб. В той же час, важливою особливістю даного інституту у третейському судочинстві є встановлена законом можливість усунення від розгляду справи третейського суддю, не лише за наявності у нього особистої зацікавленості, а також за погодженням між сторонами, наприклад через втрату довіри.

Рішення третейських судів повинні відповідати вимогам законності та обґрунтованості. Законність третейського рішення пов'язується з дотриманням третейським судом вимог закону щодо підвідомчості йому справ, складу суду, а

також вирішення ним спору у точній відповідності з дійсною третейською угодою щодо прав та обов'язків осіб, які її уклали. Обґрунтованість третейського рішення пов'язується з вимогою ч.1 ст. 45 ЗУ «Про третейські суди» щодо прийняття рішення після дослідження всіх обставин справи, хоча таке рішення не може бути скасоване з мотивів неповноти з'ясування обставин справи третейським судом.

Аналізуючи досвід різних третейських судів, для більшості з них можна виділити такі переваги третейського розгляду порівняно із звичайною судовою процедурою:

1. Значно менший строк з моменту подання позовної заяви до моменту видачі виконавчого документа на примусове виконання рішення.

2. Гарантія виконання рішення третейського суду.

3. Можливість виконання рішення третейського суду на території іншої держави, що особливо важливо для учасників зовнішньоекономічних зв'язків.

4. Розмір третейського збору, як правило, нижче за державне мито у господарському суді.

5. Третейська угода (застереження) є додатковою гарантією обов'язкового виконання зобов'язань, оскільки скорочений термін розгляду спору стимулює сторони до добросовісності та пунктуальності.

6. Можливість вибору сторонами арбітра.

7. Високий фаховий рівень третейських суддів.

8. Конфіденційність третейського розгляду.

9. Можливість мирного врегулювання спору [1].

Ефективним способом вирішення цивільних спорів, а відповідно і зменшення навантаження на державні суди могло стати вдосконалення і поширення серед суб'єктів цивільних та господарських правовідносин третейського судочинства, яке є однією з найстаріших форм вирішення спорів. Нині демократичне суспільство готове та здатне вирішувати конфлікти минаючи державні суди шляхом використання примирливих процедур та третейського розгляду. З їх допомогою спори вирішуються набагато швидше, потребують менших фінансових витрат, крім того, третейські суди та інші процедури альтернативного вирішення спорів здатні серйозно розвантажити державну судову систему [2].

Література:

1. Котвяковський Ю. О. Особливості третейського розгляду цивільних та господарських справ / Ю. О. Котвяковський // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. – 2016. – Вип. 1(1). – С. 123-127.
2. Третейські суди в Україні / Ю. А. Михальський, В. П. Самохвалов, В. І. Рижий та ін.; За ред. В. П. Самохвалова, А. Ф. Ткачука. – К.: [Ін-т громадян. сусп-ва: ТОВ „ІКЦ Леста“], 2007. – 184 с.
3. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004. № 1701 – VI // ВВР України. – 2004. – № 35. – Ст. 412. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>.
4. Практика застосування судами Закону України «Про третейські суди». Узагальнення Верховного Суду України від 11.02.2009 р. // Вісник Верховного суду України. – 2009. – № 10.

Юридичні науки

МЕДІАЦІЯ ЯК ЗАСІБ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ СПОРІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Улаєва Є. Ю.

*студентка факультету соціології і права
Київського політехнічного інституту
ім. Ігоря Сікорського*

Медіація є дієвим інструментом для розгляду цивільно-процесуальних спорів різноманітних країн. США, Великобританія, Австрія, Германія, Корея, Індія та інші запровадили цей метод у своє законодавство, що сприяє модернізації діючого механізму судочинства, а саме його доступності, розвитку суспільства на засадах толерантності та бажання, перш за все, вирішити спір в короткі строки та мирним шляхом.

Існує декілька найрозповсюдженіших моделей медіації:

- приватна – виступає як незалежний процес врегулювання

конфлікту без розгляду справи судом;

- присудова – реалізується судом, залучаючи кваліфікованих юристів, які надають консультації та допомогу, але існує розмежування з судовим процесом;

- в межах судового процесу – координується судом та реалізовується безпосередньо судом під час розгляду справи [1].

Цей спосіб є одним з найпрогресивніших та «гнучких» в системі АВС (альтернативного вирішення спорів), адже має певні переваги: суб'єкти конфлікту можуть звернутися до цього методу на будь-якій стадії розгляду судового процесу, значно знижуються фінансові витрати порівняно з судовим розглядом, який може тягнутися багато років; вірогідність реалізації досягнутого сторонами рішення значно вище, адже не має тих, хто програв; це розвантажує суди від великої кількості судових справ; результат угоди між сторонами не є обов'язковим, тобто у майбутньому спір може бути піддано судовому розгляду; конфіденційність інформації; медіатор (посередник) не надає рішення спору чи його варіантів, основною його метою є лише координація дій учасників та надання можливості кожному з них визначити питання, що є важливими для вирішення спору.

На нашу думку, застосування медіації для України є одним з актуальних в умовах сьогодення. На жаль, даний метод майже не врегульований на законодавчому рівні, хоча останнього часу набув розповсюдження. Після підписання Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та його державами-членами й Україною у 2014 році розпочалися стрімкі зміни законодавства у напрямку євроінтеграції [2]. Стосовно медіації було впроваджено такі документи, як: Директива 2008/52/ЄС від 21.05.2008 р. «Про деякі аспекти медіації в цивільних і господарських спорах» та Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 рр. від 20.05.2015 р. №276 [3,4]. На основі цих документів до Верховної Ради було внесено декілька законопроектів, та №3665 від 03.11.2016 був прийнятий за основу майбутнього Закону України «Про медіацію».

Але останні зміни до цивільного, господарського та адміністративного процесуальних кодексів від 03.10.2017 надали можливість вирішення спорів мирним врегулюванням [5]. У цьому випадку суддя виступає посередником, але його дії чітко регламентовані нормами процесуального права.

Хоча поки що немає нормативної стійкої бази, яка б всебічно регулювала процес медіації, вже зараз Український Центр Медіації при Києво-Могилянській Бізнес Школі та Школа медіації в Академії адвокатури України готують фахівців у цій сфері.

Отже, медіація – це один за способів альтернативного вирішення спорів, у якому медіатор (посередник) відіграє ключову роль, допомагаючи учасникам спору досягти компромісу. В Україні ця практика поки що недостатньо розповсюджена, що пояснюється відсутністю відповідного закону та низькою обізнаністю громадян у цій сфері. На сьогоднішній день лише суддя може виконувати функції посередника, хоча цю діяльність скоріше можна назвати «судовим примиренням», ніж медіацією.

Література:

1. Коваленко.Т. Медіація: процедура врегулювання спору за взаємною згодою сторін /Захист прав. – 2017. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2017/06/117Kovalenko-T.pdf>

2. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами- членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>

3. Директива № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a95

4. Стратегія реформування судоустрою, судочинства і суміжних правових інститутів на 2015-2020рр. : затверджено указом Президента 20 травня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>

5. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 року №2147-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>

УДК 341(477)

Юридичні науки

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО В УКРАЇНІ

Цвігун Н.І.

студентка економічного факультету

Вінницький технічний коледж

м. Вінниця, Україна

Ключові слова: *міжнародне право, норма права, правове регулювання, правова інтеграція.*

Сучасні інтеграційні та глобалізаційні процеси, зміна ставлення до людини спричинили напрацювання міжнародною спільнотою загально визнаних принципів і норм міжнародного права, певних стандартів правил діяльності держав у різних сферах функціонування соціальних спільнот і життєдіяльності людини. Було також створено численні міжнародні об'єднання, організації та органи з наділенням їх правотворчими, контрольно-наглядовими і правозахисними функціями. Для забезпечення сталого міжнародного правового порядку, посилення міжнародно-правових механізмів захисту прав і свобод людини і громадянина потрібно добитися неухильного дотримання і виконання положень міжнародного права всіма державами, не допускати суперечностей їм національного права.

Актуальність даної теми зумовлена потребою чіткого визначення місця міжнародного права в національній системі права та в ієрархії правових джерел, практики їх застосування в разі колізії з нормами внутрішнього права.

Слід відзначити, що зазначена проблематика досить ретельно розглядається як у вітчизняній, так й у західній правовій літературі. Тому, за останні

часи про дану тематику, висловлювалися такі видатні українські і російські науковці, як М. О. Баймуратов, Ю. О. Волошин, В. Н. Денисов, О. Л. Копиленко, В. О. Карташкін, М. М. Марченко, О. Ф. Скакун, М. М. Юрлов.

В той же час, проблематика визначення поняття та способів підвищення ефективності правових норм як соціальних регуляторів у сучасних інтеграційних умовах найчастіше залишається поза увагою основних сучасних наукових досліджень видатних теоретиків у галузі держави і права, а тому складає важливе наукове завдання для подальшого вивчення та пошуку оптимальних форм впливу правових приписів на суспільні відносини. Відсутні подібні комплексні дослідження і стосовно проблематики визначення та підвищення ефективності правових норм у діяльності міжнародних організацій, що втілюють спільний інтерес та політичну волю широкого кола держав-членів з метою досягнення загального усвідомленого суспільного добробуту.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз і систематизація поглядів вчених і джерел права щодо міжнародного права.

Результати дослідження: Забезпечення прав людства і міжнародного правопорядку потребує об'єднання зусиль усіх держав світу і узгодження міжнародного права з національними системами права. Це зумовлено також великою кількістю держав зі своїм законодавством, що забезпечує їхні різнобічні національні інтереси, та наявністю багатьох тисяч універсальних, регіональних і двосторонніх міжнародних договорів, що нагально вимагає узгодження міжнародного і внутрішньодержавного права для уникнення можливих колізій між двома системами права та появи напруженості у відносинах між державами й іншими суб'єктами міжнародного права [1]. Вирішальна роль у забезпеченні міжнародного правопорядку, як зазначає В. Шаповал, належить конституційному праву, насамперед головному джерелу цієї галузі – самій конституції [2].

В даний час найбільш визначальною складовою еволюційних змін у методології юридичної науки, які впливають на дослідження ефективності правових норм, є фундамент теорії держави і права [3] та правознавчої методології [4]. Свідченням фундаменталізації методології юридичної науки є

інтенсифікація дослідження методологічних проблем філософської та правової [5], загальнотеоретичної [6], порівняльно-правової [7] та галузевих [8] наук. При цьому простежується кількісне зростання досліджень і відповідно видань різного рівня, у яких розглядаються традиційні для юридичної науки проблеми.

Конституційне регулювання місця та співвідношення міжнародного і внутрішнього державного права залежить від різних чинників, зокрема намагання зберегти державний суверенітет у законотворчості, членства в міжнародних і міждержавних об'єднаннях, стану демократизму і правової культури суспільства, політичного режиму. Однією з тенденцій сучасного конституціоналізму є віддання переваги теорії монізму щодо співвідношення міжнародного і національного права.

У конституціях окремих держав безпосередньо визнається і встановлюється пряма дія всіх загальновизнаних принципів і норм міжнародного права або одного з цих елементів чи тільки в певній сфері діяльності, передбачається обов'язкова ратифікація як умова чинності міжнародних договорів чи наводиться їх перелік для обов'язкової ратифікації, встановлюється (або ні) пріоритет міжнародного права над національним, а також застереження про делегування суверенітету держави в законодавчій діяльності міжнародним чи міждержавним об'єднанням.

Окремі елементи системи міжнародного права без встановлення їх співвідношення з внутрішнім правом визнаються основними законами складовою національних систем права в низці європейських держав [9].

Сьогодні в галузі правової науки настав період, коли вона значною мірою вже використала ресурс розвитку «в ширину», повинна бути готовою «поглянути на себе» ніби збоку, перевірити весь свій методологічний інструментарій, істотно оновити його з урахуванням результатів фундаментальних досліджень передусім у царині філософії та соціології права для переходу на якісно новий рівень сприйняття правової дійсності [10]. Саме тому аналіз методології дослідження ефективності правових норм у діяльності міжнародних організацій в умовах міждержавної інтеграції та правової глобалізації необхідно пов'язувати з ідеями позитивізму, антропології, соціології, аксіології права тощо, притаманних сучасному стану правничої методології [11].

Методологічні засади дослідження ефективності норм права у діяльності міжнародних організацій мають бути побудовані на широкому міждисциплінарному підході, що враховує об'єктивні закономірності та досягнення правової науки, загальної філософії, соціології, політології та інших провідних наук про суспільство та людину. Окреме місце серед вказаних галузей наукового пізнання посідають, на наш погляд, загальна теорія держави і права, яка дає змогу узагальнити відомості про категорію «ефективність норм права», та соціологія, що спрямована на досягнення відповідності юридичного змісту правових норм об'єктивно існуючим суспільним відносинам.

Саме застосування подібного підходу дозволяє зробити висновок концептуального характеру про виключне значення підвищення ефективності правових норм у діяльності міжнародних організацій шляхом внесення змін та доповнень до їх установчих документів з метою досягнення відповідності статутних правових норм сучасному стану суспільних відносин та вимогам сучасності взагалі. На прикладі ООН слід назвати серед таких найважливіших умов ті загрози та виклики міжнародній безпеці, які існують у сучасному глобалізованому світі.

Висновки: Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що держава залишається ключовим суб'єктом міжнародно-правових відносин, адже не залежно від способу її організації та існування, вона ніколи не зможе повноцінно функціонувати, залишаючись осторонь міжнародно-правової арени та уникаючи зносин з іншими державами, обмежуючись виключно внутрішньою політикою, бо її призначення обумовлене необхідністю зовнішньої взаємодії.

Дослідження ефективності правових норм у діяльності міжнародних організацій вбачається необхідним елементом комплексного загально-теоретичного дослідження ефективності правового регулювання на сучасному етапі міждержавної інтеграції з метою пошуку доцільних шляхів удосконалення правотворчого та застосованого процесів задля їх відповідності тому стану суспільних відносин, що об'єктивно склався та існує в межах конкретної правової системи.

Література:

1. Международное право : учебник / отв. ред. Г. М. Мелков. – М. : РИОР, 2011. – 720 с.
2. Шаповал В. Конституція і міжнародне право: до питання про взаємозв'язок і взаємовплив / В. Шаповал // Право України. – 2009. – № 7. – С. 88–94.
3. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5-ти т. – Х.: Право, 2008. – Т. 1: Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. – Х.: Право, 2008. – С. 7.
4. Рабінович П.М. Проблеми трансформації методології вітчизняного правознавства: досягнення, втрати, перспективи / П.М. Рабінович // Вісник АПНУ. – 2002. – № 4. – С. 3-14.
5. Див., наприклад: Гудима Д. Права людини: антропо-методологічні підходи до їх дослідження / Д. Гудима // Вісник АПНУ. – 2009. – № 1. – С. 40-47.
6. Бобровник С.В. Теоретико-методологічні засади дослідження компромісу і конфлікту в праві / С.В. Бобровник // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 4. – С. 8-12.
7. Бехруз Х. Концептуальные подходы в структуре методологии сравнительно-правовых исследований / Х. Бехруз // Держава і право. – 2008. – № 40. – С. 12-17.
8. Довгерт А. Методологічне значення ідеї національного цивільного права / А. Довгерт // Право України. – 2009. – № 8. – С. 15-19.
9. Савенко М.Д. Міжнародне право в національній правовій системі за основним законом України / М.Д. Савенко // Юридичні науки. – 2016. – №181. – С. 11-17
10. Брызгалов А.И. О некоторых теоретико-методологических проблемах юридической науки на современном этапе / А.И. Брызгалов // Государство и право. – 2004. – № 4. – С. 17.
11. Братасюк М. Ціннісний підхід до права в контексті сучасної правничої методології / М. Братасюк // Підприємництво, господарство, право. – 2005. – № 11. – С. 3-7.

ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ НОТАРІАЛЬНОГО ПОСВІДЧЕННЯ У
ДОГОВОРІ ОРЕНДИ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

Цимбалюк А. С.

студент 3 курсу

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного Університету

імені Ярослава Мудрого

На даний час багато фізичних осіб – підприємців, а також тих громадян, які не є підприємцями, здають в оренду транспортні засоби, що пов'язано із надзвичайно великим попитом і потребою людей скористатися послугами тимчасового користування. Причин декілька – абсолютна чи тимчасова відсутність власного транспорту, необхідність швидкого переміщення впродовж дня, потреба у більш комфортному пересуванні тощо. Тому зупинимось на процедурі оренди ТЗ більш детально.

Визначення поняття «транспортний засіб» міститься лише у Правилах дорожнього руху, де вказано, що це пристрій, призначений для перевезення людей і вантажу, механізмів чи встановленого спеціального обладнання [1]. У науковців, що досліджували дану тематику, серед яких М. І. Брагінський, Е. В. Вавілін, В. В. Вітрянський, Є. А. Суханов, існує неоднозначна думка стосовно предмета даного договору саме через його неоднозначність. Транспортні засоби, як вважає викладач ЛНУ ім. І. Франка Л. Л. Тарасенко, можуть бути різних видів та підвидів з певними ознаками, до яких відносяться навіть ті, що законодавцем віднесені до нерухомого майна. Проте, погоджуючись із думкою Є. В. Вавіліна, можна виділити наступні ознаки: ТЗ вважаються складними технічними пристроями, які в свою чергу належать до джерела підвищеної небезпеки; наділені високою вартістю [2].

Поняття «статусу фізичної особи-підприємця, можна знайти у Роз'ясненні Мін'юсту від 14.01.2011р., де вказано, що юридичний статус, який засвідчує право особи на заняття підприємницькою діяльністю, а саме: самостійною,

ініціативною, систематичною, на власний ризик господарською діяльністю, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. При цьому юридичний статус «ФОП» сам по собі не впливає і ніяким чином не обмежує правомочності особи, які впливають з її цивільної право- та дієздатності. ФОП може виступати як фізична особа, оскільки статус підприємця не позбавляє його такого, або як суб'єкт господарювання відповідно до п.2 ст.55 ГКУ, тому можливі суперечки щодо нотаріального посвідчення, а саме: договір оренди ТЗ між юридичною особою та ФОПом укладається у простій письмовій формі, якщо ФОП діє на підставі свідоцтва про реєстрацію або витягу ЄДРЮО і ФОП, а договір оренди автомобіля відноситься виключно до підприємницької діяльності [6].

Договір оренди транспортного засобу має дві обов'язкові вимоги, а саме: укладання в письмовій формі; обов'язкове нотаріальне посвідчення незалежно від строку оренди(якщо однією зі сторін договору є фізична особа, в тому числі ФОП, що передбачено ст. 799 ЦКУ) [4].

Щодо письмового оформлення - на законодавчому рівні не існує обов'язково затвердженої типової форми договору, тобто передбачається довільна письмова форма із зазначеними даними:

- об'єкт оренди (ТЗ, його вартість, та цільове використання);
- орендна плата (ст. 759 ЦКУ не передбачена можливість укладання безоплатного договору);
- строк оренди (від нього залежить орендна плата);
- умови прийняття та передачі ТЗ (відсутність пошкоджень, рівень палива, час доби та ін.).
- додаткові умови (передача в суборенду, умови ремонту та поліпшення стану, ризик випадкової втрати тощо).

Відповідно до п. 3.1 Глави 5 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України договори найму (оренди) транспортного засобу за участю фізичної особи підлягають обов'язковому нотаріальному посвідченню, незалежно від місця реєстрації останніх [3]. Для цього необхідні наступні документи:

- документ, що посвідчує особу (паспорт громадянина України, закордонний паспорт, дипломатичний чи службовий паспорт тощо);
- довідка про присвоєння ідентифікаційного номера Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів. Якщо особа відмовилася від отримання такого номера через релігійні або інші переконання, то у паспорті ставиться відмітка про право на здійснення будь-яких платежів без нього.
- Якщо особа перебуває у шлюбі – свідоцтво про реєстрацію шлюбу, а якщо розлучена – то про реєстрацію розірвання останнього, при наявній заяві другого з подружжя про те, що договір здійснюється за особисті кошти першого;
- документ, що підтверджує право власності орендодавця на об'єкт рухомого майна;

Однак, існує думка Вищого господарського суду України, який вказує у своїй постанові № 911/2761/16 від 02.08.2017 року, що нотаріальне посвідчення договору оренди ТЗ із фізичною особою – підприємцем не є обов'язковим, посилаючись на відсутність даної норми у ч.2 ст. 799 ЦКУ. На противагу цьому Державна фіскальна служба відстоює позицію, що відсутність посвідчення нотаріусом є прямим шляхом до нікчемності даного договору. Проаналізувавши судову практику з даного питання, можна звернути увагу на те, що в судовому порядку нікчемність договору оренди через відсутність нотаріального посвідчення майже не оспорується, так як в більшості договори укладаються у формі договору лізингу. В окремій думці судді Верховного Суду у складі Касаційного цивільного суду Крата В. І. зазначено, що до такого договору застосовуються загальні положення про найм (оренду). Системне тлумачення ч. 2 ст. 806 ЦКУ та § 1 Глави 58 ЦКУ свідчить, що у ч. 2 ст. 806 ЦКУ закріплена бланкетна норма, яка відсилає до загальних положень про договір найму. Тому, до договору лізингу субсидіарно можуть застосовуватись лише норми § 1 Глави 58 ЦКУ, а не з § 5, де йде мова безпосередньо про найм (оренду) транспортного засобу. Тому доцільніше враховувати дану позицію стосовно нотаріального посвідчення із ФОПом [8].

В роботі досліджено особливості укладання договору оренди ТЗ шляхом аналізу принципу свободи договору та основних стадій укладання. Вважаємо, що істотні умови в договорі оренди, як і в будь-якому іншому договорі, є необхідним фактом для того, щоб угода вважалась дійсною. Істотні умови виявляють обов'язковий зміст договору. Зміст договору складають його умови, за допомогою яких сторони визначають свої дії, порядок їх здійснення, права та обов'язки сторін. Хочеться погодитись із думкою Л. Л. Тарасенко стосовно ч.2 ст. 799 ЦК, що договір оренди транспортного засобу за участі фізичною особи-підприємця не потрібно нотаріально засвідчувати, так як це створює додаткові перешкоди для його укладення, що безумовно затягує процес оформлення. , хоча для зручності його можна передбачити в ГК.

Література:

1. ПДД <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF>
2. Л. Л. Тарасенко Предмет договору (найму) оренди транспортного засобу // Адвокат . – №1 (148). – С. 37-40.
3. Роз'яснення Мін'юсту від 14.01.2011 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0012323-11>
4. Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12?find=1&text=%EF%EE%F1%E2%B3%E4%F7%E5%ED%ED%FE#w17>
5. Цивільний кодекс України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15?find=1&text=799#w11>
6. Постанова Кабінету Міністрів України №1388 від 07.09.1998р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1388-98-%D0%BF>
7. Закон України від 01.07.2004 р. №1961-IV «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>
8. <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72459912>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Рубашко В.Ю., Шевінь В.К.
Студентки Навчально-наукового
інституту права
Університету державної
фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

Сьогодні на міжнародній арені відбуваються постійні зміни пріоритетів, і Європейський Союз (ЄС) став одним з найважливіших. Кожна країна пройшла свій складний шлях, пристосовуючись, створюючи потрібні умови та приймаючи реформи, які наблизили б країни до європейських стандартів.

У своїй розбудові кожна держава шукає вигідних для себе партнерів для досягнення ще кращих показників розвитку. Прикладом такої інституції є ЄС – це сім'я демократичних європейських країн, які об'єдналися заради миру та процвітання. Щоб приєднатися до Євросоюзу, держава-заявник має задовольняти політичним і економічним умовам. Відповідно до Маастрихтського договору, кожна поточна держава-член, а також Європарламент повинні прийти до згоди з приводу будь-якого розширення.

Євросоюз – це провідний механізм поєднання інтересів переважної більшості європейців у їх прагненні безпеки й досягнення вищого рівня розвитку. Отже, вибір України, зроблений на користь інтеграції в Європу є виваженим. Лідерство Євросоюзу серед провідних інтеграційних організацій світу можна вважається беззаперечним [1, с.64].

Вагомий внесок у дослідження проблематики взаємовідносин України з ЄС, аналіз євроінтеграційних проблем України зробили такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як В. Копійка, Н. Антонюк, О. Шубравська, Г. Черевко, О. Краєвська, Ю. Губені, В. Вардовський, П. Гайдуцький, П. Саблук, Н. Мусис, Степаненко Н.О.

Державна політика інтеграції України до Європейського Союзу впливає на всі сфери суспільного життя. На національному рівні поступальний розвиток євроінтеграційних процесів в Україні пов'язаний з адекватним реагуванням у багатьох напрямках на рівні реалізації державної політики України відповідно до тактичних завдань держави у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції і потребує в найближчій перспективі вирішення низки завдань [2].

Розглядаючи позицію України стосовно євроінтеграції, звертаємо увагу на розуміння важливості утвердження демократичних цінностей і формування нової, європейської моделі громадянського суспільства, запровадження децентралізаційних процесів, що відкриває нові можливості для прямої участі громадян у державно-управлінських відносинах.

Для успішного функціонування демократичної держави важливим є відповідальне ставлення суспільства до втілення ухвалених рішень. Кожен член громадянського суспільства повинен відчувати і проявляти свою відповідальність за дотримання основоположних прав і свобод людини. Саме тому успішне функціонування громадянського суспільства можливе лише в умовах правової держави, основною характерною рисою якої є беззаперечне панування закону в усіх сферах суспільно-політичного життя. І в цьому контексті можна говорити про прямий зв'язок між дотриманням законності, суспільним та правовим порядком і розвитком правової держави та громадянського суспільства, що здатне забезпечити захист кожної людини і громадянина.

Серед основних проблем інтеграції України до ЄС спеціалісти називали такі: не підготовлене до європейських стандартів українське законодавство. А саме – повинна здійснитись адаптація українського законодавства із європейським. Тобто, українська правова база потребує значної гармонізації та адаптації до загальних правил Європейського союзу; основні експортні галузі економіки України (легка промисловість, металургія, агропромисловий комплекс) на сьогоднішній день на європейському ринку очікують чималі труднощі; має не аби який вплив боргова криза та дискредитація інтеграційного іміджу, які означають, що у середньостроковій перспективі Україна також

повинна буде нести певний фінансовий тягар внесків до організаційних структур Європейського союзу [3].

Для України буде корисним застосувати ряд важливих заходів:

- Спростити податкове законодавство;

- Максимально вирівняти фіскальний простір. Наявність численних пільг і преференцій знижує рівень конкуренції, оскільки ставить різні компанії, галузі та сектори економіки в нерівні умови. І замість того, щоб формувати та реалізовувати стратегію розвитку, інвестори в Україні значну увагу приділяють оптимізації оподаткування;

- Запровадити чітку та прозору систему державної допомоги у тих секторах, які цього потребують. На наш погляд, полегшені фіскальні режими повинні застосовуватися в Україні для вирішення двох головних завдань: підтримки інноваційної діяльності та подолання безробіття в депресивних регіонах. Податкові пільги мають бути обмеженими, надаватися виключно за умови виконання певних вимог (запровадження новітніх технологій, створення робочих місць для висококваліфікованих робітників тощо);

- Знизити рівень оподаткування капіталу та праці. Якщо країна хоче залучати інвесторів, то вона повинна запропонувати не лише сприятливі умови, а й кращі за ті, що їх пропонують сусідні країни;

- Розпочати процес децентралізації державних фінансів [4].

Отже, приєднання України до європейської спільноти загалом відповідає її національним інтересам за умови врахування необхідних рекомендацій, об'єктивного та всебічного вивчення факторів інтеграції, її впливу на політичну, економічну, соціальну та культурну (ідеологічну) сфери держави, вироблення власної лінії поведінки в межах, які не суперечитимуть членству України в ЄС.

Література:

1. Н. О. Степаненко, В. О. Степаненко. Інтеграція України до Європейського союзу: переваги та недоліки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 61. С. 62-67.

2. Про затвердження Державної цільової програми інформування

громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008-2011 роки: Постанова Кабінету Міністрів від 2 лип. 2008 р. № 594. Офіц. вісн. України. 2008. № 49. Ст. 1584.

3. Беренда С. В. Еволюція економічної інтеграції в країнах Європи: монографія [Текст] / С. В. Беренда. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 168 с.

4. Фіалко А. Проблеми і перспективи інтеграції України до ЄС. URL: <http://vww.uceps.org.ua/ua/>

УДК: 002.9 + 001.9

Філософські науки

НЕЕПІСТЕМІЧНА ГЕНЕРАТИВНА ЕСТЕТИКА

Крутієнко А. В.

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри гуманітарних наук
Крижопільський державний
педагогічний університет,
м.Крижопіль, Україна*

Наближення до європейської парадигми дискурсу ставить нові завдання, пов'язані з рецепцією і адаптацією до глибин національної свідомості перспективних відрухів концептуальних теорій світової думки. Це зумовлює осмислення найширших імплікацій досі недостатньо вивчених напрацювань креативних зарубіжних течій. Серед невідомих вітчизняним дослідникам напрямків гуманітарної думки особливої уваги заслуговує неепістемічна генеративна естетика.

Належачи до царини досліджень, що виникли як ретроспективний аналіз класичного естетичного філософування шляхом відкидання когнітивно-епістемічної компоненти і генерування афективно-сміслового дискурсивного простору, неепістемічна генеративна естетика посідає гідне місце в симулякрично-траверсійному осмисленні постконцептуальних аналогій. Головні представники цієї течії унезасадничують натяки на раціонально-комунікативну визначеність, ставлячи під сумнів когнітивний апарат класичних епістем.

Витоки ідей цього напрямку можна простежити у концепції французького дослідника А. Пютуа, чиї праці знайшли відображення у творчості А.Франса. Згодом засадничі категорії неепістемічної генеративної естетики були розглянуті в монографії П.Менара, який досліджував зв'язки або спорідненості між мисленням Р.Декарта, Г.Ляйбніца і Дж.Вілкінса. Для радянських читачів ідеї даної течії стали доступними в стислому огляді, поданому в праці албанського дослідника М.Темешвара [1].

У пошуках дослідницької новизни представники неепістемічної генеративної естетики виходять за межі раціональності. Естетичні максими дозволяють обійти ригідні межі засадничих категорій, а означена невизначеність відкриває горизонти трансепістемічності. Долаючи традиційні вербальні дистинкції, в яких комутативність означника вміщує в собі дигресію смислу, мислителі цього напрямку звертаються до позаментальних естетичних епіфеноменів, обґрунтовуючи підхід, за яким нові перспективи відкриваються насамперед із боку невербальних, докомунікативних рефлексій. Аналізуючи усталені естетичні концепції через призму неепістемічної генеративної естетики, сучасні мислителі стверджують, що партикулярні епістемічні концептуальні рамки не спроможні вмістити трансгресійний характер естетичних об'єктів. Категоріальний апарат класичної естетики, розроблений Г.Гегелем в його «Критиці здатності судження», виявляє свою обмеженість перед біполярністю естетичної контроверсії.

До найзначніших теоретичних розробок в межах неепістемічної генеративної естетики належить концепція Дж.Лаерсона. Він стверджує, що засадничі епістемічні категорії за замовчуванням мають неепістемічний характер, оскільки естетика прекрасного спирається на трансчуттєві аспекти досвіду. Лаерсон виходить з термінологічного апарату постмодерністського симулякрично-метанаративного вокабуляру, вважаючи його найпридатнішим для трансмісії допонятійно-субконцептуальних смислів.

Відкидання спрощеної когнітивізації раціональних мотивів сигніфікує звуження площини естетичного дискурсу, оприявнюючи візію глибинних

смислів. [5, 60]. За таких умов трансгенерація сенсуалістично-відчуттєвих перцепцій здатна об'єктивувати дистинкції, що досі не експлікувались у суб'єктивному досвіді.

Критикуючи позитивістський метааналітичний ідеал, з його прагненням до операціоналістської абсолютизації свідомості, представники неепістемічної генеративної естетики вказують, що саме у сфері естетичного проявляються нераціоналізовані даності безпосередніх перцепцій. Перед тим, як досягти формально-абстракціоністського рівня наукового осмислення, естетичні ідеї проходять крізь призму наративно-чуттєвої сенсуалізації. Досягаючи ж рівня абстракції, де ідеалізованість форми передбачає конкретизованість змісту, ці категорії нівелюються в процесі раціоналістсько-когнітивістської упередженості, характерної для позитивістських естетичних теорій. Так, Н.Слоупок зазначає, що попри всі намагання експлікувати квалітативно-фундаменталістські сприйняття за допомогою теоретико-пізнавального категоріального апарату, все одно залишається інтерналістський досвід, недоступний для експлікації у межах глибинних смислів. [7, 173]. Тож із точки зору загального чуття естетичні явища виступають як редукціоністські кореляти абстрактних теорій, операціоналізованих на рівні когнітивних дефініцій.

Ідеї неепістемічної генеративної естетики знайшли свою рецепцію і в соціальній площині. Мабуть, найпомітніше вони втілились в теоретичній думці Т.Рентера [6]. Відштовхуючись від постструктуралістсько-марксистських узагальнень ролі мистецько-естетичних ідей в надбудові свідомості, Рентер підкреслює соціальний характер основоположних естетичних засад. Популярні ідеї смерті автора виражаються у кризі естетичних симулякрів, пропущених крізь концептуальне сито актуальних формаційно-ідеологічних настанов.

З появою віртуальної реальності перед неепістемічною генеративною естетикою відкрились нові горизонти. Найяскравіше вони відрефлексовані в концепції Л.Конмена. Зосередившись на плюралістичності й квалітативній непроникності досвіду, мислитель запропонував нове розуміння естетичної рефлексії, що не вимагає застосування категоріально-понятійного апарату не

лише класичного філософування, а й посткласичного різномно-сингулярного вокабуляру. Плюралістичність віртуально-когнітивних світів означає естетичну децентралізацію смислів, ментальні репрезентації яких опосередковуються техносферно-артифікованими засобами антропосферної самотрансценденції. Це означає, що мінімальний естетичний концепт не передбачає смислової коннотації. [3, 320].

Цікава спроба осмислення неепістемічної генеративної естетики через призму психоаналітичної парадигми представлена в працях Б.Еддлхеда. Спираючись на дослідження нейрокогнітивних механізмів, закладених на рівні стовбурових клітин, Еддлхед демонструє, що енграми естетичного сприйняття закодовані на ранніх стадіях онтогенезу, ще до формування когнітивних епістем. В процесі sukcesивного розвитку ці епістемі впливають на перцептуально-білатеральні механізми, обумовлюючи диференціацію у сприйнятті й засвоєнні естетичних стимулів. На консієнтально-епістемічному ж рівні свідомості формується викривлена картина, опосередкована соціальним бекграундом. [2, 110]. Таким чином, естетичні явища виходять поза межі дискурсивних практик, що відкриває нові перспективи для когнітивного осмислення естетичної царини.

Певно, найтісніше неепістемічна генеративна естетика пов'язана з постмодернізмом, який забезпечує необхідний вокабуляр смислової плюралістичності. У цьому руслі Д.Гейблер, підкреслюючи недовизначеність інтерпретативних детермінацій, вказує на полідискурсивність ментальних наративів. Він стверджує, що аморфність невизначеності відкриває дорогу мультидисциплінарності в осмисленні естетичних явищ, і в результаті дозволяє уникнути бінарних дихотомій класичної суб'єктивності. [4, 15]. У неепістемічній же естетиці неоперсоналістична рефлексивність відображає імперсональний зміст естетичності, оприявнений через безпосередню даність сингулярного досвіду. Генерування дисконтинууму театральності естетичних маніфестацій знаходить своє втілення у нарації мовних ігор, однак денотативна прескрипція, накладаючись на естетичний досвід, веде до означника смислу, вкоріненого в метапрескрипції. Відповідно до постмодерніст-

ських настанов, нівелюється ієрархія дискурсивних рівнів, унеможлиблюючи привілейовану позицію естетичного сприйняття. Реверсія у мистецькому творі високого-низького, прекрасного-потворного, автора-реципієнта означає вихід мистецьких явищ за межі формально-естетичних категорій, долання епістемічної навантаженості естетичного досвіду.

Загалом, неепістемічна генеративна естетика маніфестує себе як вартий уваги напрямок, який розвиває понятійний апарат у межах постмодерністського дискурсу, з його симулякрічністю, відсутністю чітких означників і продукуванням позарефлексивних наративів. Тож цей напрямок виглядає досить привабливим для вітчизняної філософської культури.

Література:

1. Темешвар М. Эстетика говорящей невысказанности // Новые современные течения в зарубежных общественных и социальных науках. – М.: ЛГУ, 1984 – с. 86-97.
2. B.Addlehead Subliminal aesthetic of furiously sleeping ideas // The Papers of Psychological Chicanery. Vol. 9, No. 4 – pp. 107-131.
3. L.Conman Transclassical approach as a leading trend in fictitious aesthetical theories. – *New York*: Junk Science, 2005. – 240 p.
4. D.Gabblers Sense and sensibility of postmodern aesthetic. – *Washington, DC*: Vanity Press, 2003. – 298p.
5. J.Liarson Why we don't use our mind in aesthetical reasoning // *Predatory Journal of Philosophy*. No 7(36), Nov 2004 – pp. 58-99.
6. T. Ranter Non-epistemological foundations of false aesthetical conscience // *Philosophical Litter*. Vol 1, No 12 – pp 24-48.
7. N.Slowpoke Nagel's bat in the belfry // *The Journal of Analytical Flubdub*. Vol 28(2), Apr 2010 – pp. 170-185.

«ЛЮДИНА В ЕПОХУ НОВОЇ МЕДІЙНОСТІ: ПОНЯТІЙНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ
ДИСКУРС»

Півторак Д.В.

*Студентка гуманітарного факультету
Національного Університету «Острозька академія»
м. Острог, Україна*

У дуже загальних рисах різні дискурси нових медіа-досліджень часто збігаються з новими ЗМІ провістили справжню зміну відносно людської ідентичності або суб'єктивності. Це може бути в умови все більш ґрунтовної інтеграції повсякденного життя та медіасфери; змінюючи відносини між державними та приватними сферах або між індивідом (або місцевою громадою) та глобальним охопленням популярних засобів масової інформації і культурні форми; претензії на радикальні експерименти або грати з ідентичністю в деяких Інтернет-ЗМІ; або зростаюча інтимність або гібридизація між людськими та технологічними ознаками в кіборг.

Отже, питання співвідношення між людиною і технологією в нових засобах масової інформації, навчання, як правило, розглядаються у відношенні питань ідентичності та суб'єктивності. Однак у дослідженнях медіа-технологій та ідентичності чи суб'єктивності точно не завжди зрозуміло, що мається на увазі під «ідентичністю». З одного боку – це може означати трохи більше, ніж повсякденний вибір про те, як людина вирішує представити себе світові (вибір наряду на день, перевага в моделі мобільного телефону та мелодію тощо), з іншого – сенс ідентичності «в стадії будівництва» передбачає більш фундаментальні зміни в сенсі самого себе, ближче до претензій до кіберкультурних досліджень.

Інтернет – найбільш широко доступне Інтернетсередовище, пропонуючи чіткі нові можливості для встановлених зв'язків між державним і приватним простором, громадськими та приватними особами. З початком роботи Інтернету в середині 1990-х років, персональна домашня сторінка незабаром стала досить

доступною і явно новою формою виробництва засобів масової інформації. Проектування та публікація персонального веб-сайту було досить простим і недорогим, і дозволив дизайнерам звернутися до (потенційну) аудиторії у всьому світі або співпрацювати з географічно розподіленою спільнотою інтересів.

Сучасна людина, через свою включеність в медіа-простір, репрезентована в них такими статусами як: «цифровий абориген» (Digital Natives) (М. Пренскі), «цифровий мігрант», «аватар» тощо. Сам медіапростір можна охарактеризувати як:

- поєднання медіа-подієвості із реальністю, структурування практично усіх форм життєдіяльності людини (соціально-політична, соціокультурна, виробнича, освітня тощо);

- засіб соціального програмування та реалізації соціоінженерних проєктів;

- незахищеність людини перед негативною інформацією, «патотекстом» (Б. Потятиник), що зумовлена апеляцією до підсвідомості, розігрування у свідомості сценаріїв утілення бажань, експлуатацією та деформацією психологічних ресурсів особистості [2, с. 124–169];

- маніпулювання свідомістю за допомогою поширення фейкових новин, або ж з умонтованою точкою зору тощо;

- відсутність чинника Іншого, значущість референтного статусу незнайомих у соціальних мережах;

- ерзац-свобода як вседозволеність, можливість «сховатися» за абстрактним ніком, штучною біографією тощо;

- ілюзія включеності в соціальний простір, комунікацію;

- симулякр («копії, що не мають оригіналу», Ж. Бодріяр, Ф. Вебстер) як основа медійної взаємодії, створення віртуалізованої Я-концепції, організації життєдіяльності в віртуальному світі (дружба, кохання, «будівництво міст і держав» тощо). І, як наслідок, дефіцит досвіду реального конкурентного життя;

- подолання межі між реальним та віртуальним (фальсифікація новин, реаліті-шоу тощо), що зумовлює суперечливе відчуття залученості до насиченого соціального буття, привчає жити серед віртуальних образів, віртуальних цінностей, забезпечує компенсацію реальних почуттів та переживань, створює умови для

романтизації насильницьких стереотипів поведінки. І, як наслідок, – інтернет-ескапізм, фреймінг (приписування значень) як своєрідна соціокультурна реальність;

– можливості персонального маркетингу за допомогою соціальних ресурсів, технологій Viki зумовлює формування відчуття залученості до суспільних подій, власної самореалізації та самоздійснення.

Ідеологія тепер не вимагає сліпої віри суб'єкта, як це було в ХХ столітті. Швидше, вона поміщає його в позицію персонажа, який добре знає про обман і великодушно дозволяє себе обдурити. Давайте зізнаємося: кожен розуміє, що, наприклад, створення «власною унікальною ідентичності» за допомогою відтворення стилю і знакової системи, що мають відношення до комерційного масового виробництва, безглуздо. Але люди все одно продовжують купувати дорогі речі, вибираючи між стилем «мілітарі» або «богемним» цибулею, образами «хіпі», «мешканця гетто» або «тусовщика». Так що описані перемикання від ілюзії до її очікування в інтерактивних медіа можна розглядати як приклад якраз такої спільної явища. Як і класична ідеологія, класичний реалізм вимагає від суб'єкта повного прийняття ілюзії, принаймні на час її дії. А новий метареалізм живе завдяки коливанню суб'єкта між ілюзією і її руйнуванням, між зануренням у неї і зверненням до неї. Виявляється, суб'єкт має зараз куди більшу владу, ніж раніше, коли він міг деконструювати рекламу, газетні матеріали про скандали та інші інтерактивні медіа. Суб'єкт буквально інвестує, вкладається в ілюзію – просто тому, що йому дана формальна, видима влада цю ілюзію контролювати.

Ігровий досвід вбудований в поточну практику нових засобів масової інформації, особливо тих, хто бере участь у відеоіграх, аудіовізуальному виробництві та спільному використанні в Інтернеті.

Оскільки програмне забезпечення проникає всюди – Google, Facebook, Amazon відстежують кожен наш крок, безперервно покращуючи себе і поставляються ними послуги – для сучасних аналітиків стає «просто необхідно мати можливість фіксувати і аналізувати досвід взаємодії, слідуючи за окремими користувачами в їх навігації по веб-сайту або під час проходження відеоігри; вивчати інших гравців, а не спиратися в аналізі лише на свій особистий ігровий

досвід», іншими словами, теоретик повинен представляти взаємодії в їх процесуальності у вигляді даних, які зможуть аналізувати програми. Для чого це потрібно, запитаєте ви? Щоб «зрозуміти, як люди конструюють смисли в результаті взаємодії з інтерфейсом і яким чином їх соціальний і культурний досвід опосередкований програмним забезпеченням» [1, с. 87–88].

Вплив Інтернету на людей постійно зростає. Інтернет – це посередник у моделях комунікації особистості, в споживанні, бронюванні банківські операції, у віддалених групових заходах, включаючи пенсіонерів, розваги та ігри, обговорення та вирішення проблем, численні види співпраці та / або конфліктів.

Шеррі Теркл, директор Ініціативи Технології та особистості при Массачусетському технологічному інституті (MIT Initiative on Technology and Self), відома дослідниця проблеми взаємодії людини і технологій, звертає увагу на таку особливість молодих користувачів, як «тривога невідключеності», яка для деяких досягає рівня паніки. «Сучасні підлітки можуть всерйоз говорити про втрату iPhone – як про дуже значущу втрату. Бажання бути завжди в Мережі характерно для сучасної людини»[4].

Нові медіа надали нове середовище і засоби для соціалізації, тут люди не тільки експериментують зі своїм образом, але знаходять друзів, однодумців, вчаться спілкуватися і будувати відносини.

У ХХІ ст. змінилася сама природа ідентичності, причому не тільки для юних користувачів, але і для всіх, хто «живе» в мережевих спільнотах. Ідентичність людини, що живе в світі цифрових технологій, – це синтез образів, дослідів самовираження в реальному і віртуальному просторах. Найбільші зміни зазнає соціальна ідентичність, яка тепер, більше ніж будь-коли, формується не тільки на основі слів або дій самої особистості, але і того, що про неї говорять в інтернеті інші. Їх оцінки та коментарі загальнодоступні, важко контрольовані[3, с. 37].

Література:

1. Manovich L. The Language of New Media. The MIT Press, 2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://quod.lib.umich.edu/cgi/t/text/text-idx?c=acls;cc=acls;view=toc;idno=heb31966.0001.001>

2. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння. Серія: Медіакритика / Борис Володимирович Потятиник. – Львів : ПАІС, 2004. – 312 с.

3. Palfrey John, Gasser Urs. Born Digital. Understanding the first generation of digital natives. N.Y., 2008. P. 37.

4. Sherry Turkle. Інтерв'ю для проекту Digital Nation. Life on the digital frontier [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/digitalnation/interviews/turkle.html?utm_campaign=videoplayer&utm_medium=fullplayer&utm_source=relatedlink

УДК 215

Філософські науки

НЕОРТОДОКСАЛЬНА ОНТОЛОГІЯ

*Стрелкова Юлія Олександрівна,
кандидат філософських наук, доцент,
Інститут дизайну, архітектури
та журналістики; МАУП
м. Київ, Україна*

Розглядаючи можливість застосування неоортодоксії в якості парадигмального підходу, ми будемо опиратися на фундаментальні ідеї К. Барта («Der Romerbrief...», 1919), які продемонстрували недостатність суто феноменологічного підходу до релігії.

Неоортодоксальна онтологія у своїх вихідних інтенціях (К. Барт) і ключових поняттях (криза, діастаз між вірою та культурою, релігія та віра, гріх і благодать, Одкровення, Слово Боже) своєрідним чином випередила критику секулярного світу і секулярної свідомості у філософії другої половини 20 ст., оскільки суголосна не лише к'єркегорівсько-ніцшевській традиції, але і гайдеггерівській критиці онтології як вербальній і мисленнєвій практиці забуття буття.

Гайдеггерівська критика онтології та апеляція до мови як до місця локалізації в людському світі таємниці буття спричинили кризу теологічного й релігійного дискурсу зокрема, особливо в контексті зближення і взаємонакладення,

наприклад, Р. Бультманом чи П. Тілліхом поняттєвого апарату екзистенціальної філософії та канонічної християнської картини світу і загальногуманітарного наративу назагал. Тому маніфестований «теологічний поворот» (Д. Жаніко) у філософії в межах становлення постсекулярного / постметафізичного мислення може розглядатися як зміна акцентів у філософуванні, як становлення теонтології, як підстави нової картини світу, що може бути охарактеризована як відкрита і нелінійна.

Метод фальсифікації стосовно співвідношення віри й знання, а також аналізу мовних суджень, що відносяться до сфери релігії та віри, з'ясував свою недостатність як універсальний, оскільки в його межах йшлося лише про внутрішню структуру мовної системи опису реальності, про запитування до логіки мови, але аж ніяк не до її предмета та об'єкта, і тим більше в контексті подолання метафізичних схем, не до запитування щодо самої мови, щодо Слова і Задуму, непередметних, неуречевлених і необ'єктивованих, що стоять за нею.

Подальший розгляд проблематики становлення постсекулярного проекту у філософії в контексті плідних та евристичних інтуїцій діалектичної теології ХХ ст. видається перспективним.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОМАТИЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ
ОДИНИЦЬ З ДОМІНАНТОЮ *ШИЯ, СПИНА*

Білякович Л.Г.,
доцент кафедри природничих
та філологічних дисциплін
Колчанова А.В.,
ст. викладач кафедри природничих
та філологічних дисциплін
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна

Фразеологічна одиниця - це цілісна номінація, що має вторинне значення. Вона отримана в результаті метафоричного переосмислення складових частин фразеологізма і часто має образне та емоційно-експресивне значення. Повідомлення присвячене лексико-семантичному аналізу соматичних фразеологічних одиниць (далі СФО), домінантою яких є найменування частин людського тіла: *шия, спина*. З цією метою, за допомогою методу компонентного аналізу, було проаналізовано лексико-семантичний склад соматичних фразеологізмів, що дозволило з'ясувати та зрозуміти змістоутворюючу функцію соматизму в структурі фразеологічного значення.

У більшості СФО, домінантою яких є назви частин тіла людини, використовуються назви зовнішніх частин тіла, тому що вони є наочними, доступними для спостереження й аналізу. Наприклад, соматизм *шия* часто утворює СФО з дієсловом, що логічно і семантично з ним не сполучається. Семантично неподільна єдність СФО формується завдяки повній або частковій метафоризації дієслова. На основі цієї концепції можна вибрати декілька варіантів утворення СФО:

1. Дієслово означає дію, спрямовану на сам суб'єкт: *дати по шиї (по потилиці); скрутити (звернути) шию* [1, с.233].

2. Дієслово вказує на дію, спрямовану на інший суб'єкт: *вішатися (чіплятися) на шию кому?; висіти, повиснути на шиї в кого?, надавати по шиї*

кому?; набити (зломити) шию кому?; у шию гнати, штовхати, виштовхувати кого? [1, с.234].

Зазначимо, що в цій групі СФО часто використовуються дієслова, семантично несумісні зі соматизмом *шия*. При цьому суб'єкт, на який переходить дія, використовується в родовому або давальному відмінках. Дієслова, які утворюють подібні СФО, позначають характерологічні ознаки людини і не є семантично близькими. Далі, ряд СФО з компонентом *шия* мають варіанти з компонентом *голова*: *на свою шию (голову) брати, взяти кого? що?; сидіти на шиї (голові) в кого?; сісти на чию шию (голову)* [1, с.235]. В цьому випадку вибір СФО з компонентом *шия* має більшу експресивність і вносить відтінок просторічного використання. В СФО, що позначають стан: *гнути спину (хребет, коліна), шию перед ким?; плазувати перед ким?; накинути петлю на шию кого?* [1, с.236] відбувається залучення близьких за значенням соматизмів (*хребет, спина, коліно*), що утворюють синонімічні варіанти. У таких СФО дія переходить на суб'єкт, відмінкова форма якого залежить від дієслова.

До СФО з компонентом *шия* примикає лексико-граматична група СФО з компонентом *спина*. Для СФО з соматизмом *спина* характерна сполучність з дієсловами, які позначають статичний чи динамічний рух: *гнути (згинати) спину (хребет) перед ким?; (робити що?) показувати, показати спину, повертатися, повернутися спиною (плечима) до кого?, до чого?; [по] за [чужу] спину (плечі) ховатися; за спиною (стояти, залишати); жити за спиною у кого? (за чією спиною); гнути спину (шию) перед ким?* [2, с.147].

У даних СФО дія суб'єкта можлива тільки за наявності іншого суб'єкта. Різні варіанти експресії або семантики досягаються за рахунок інших соматизмів, що вживаються з даним дієсловом. Важливо відзначити, що синонімічні варіанти формуються за рахунок уточнення семантики дієслова, замість соматизму. Особливе місце в групі СФО із соматизмом *спина* посідають СФО зі значенням обставини, за якої відбувалася дія: *(устромити, застромити, загнати) ножа (ніж) у спину кому?* [2, с.148].

Зробивши аналіз лексико-семантичної структури СФО із соматизмами *шия і спина*, ми можемо зробити такі висновки:

1. Дієслово, яке є важливим компонентом СФО, в значній мірі формує фразеологічне значення своїми функціональними, лексичними, граматичними та семантичними особливостями. Саме дієслова (більшість соматичних фразеологізмів дієслівні) сприяють усвідомленню СФО, додаючи експресивності.

2. Дієслова, що структурно пов'язані з соматизмом, можуть надавати додаткові значення (експресію, образність, оцінювання) СФО, хоча можуть бути близькими або далекими один від одного за семантикою.

3. Дія дієслова часто спрямована на сам суб'єкт або переходить на інший суб'єкт, змінюючи при цьому відмінкову форму соматизму.

Лексико-семантичний аналіз СФО може бути корисним в роботі над фразеологією в аудиторії іноземних студентів на подовженому етапі вивчення мови. Він допоможе методично пояснити складні для засвоєння СФО, тому що для осмислювання і розуміння даного матеріалу необхідно підключити логіко-понятійні та психофізичні механізми запам'ятовування.

Література

1. Білоноженко В. М., Гнатюк І. С., Дятчук В. В., Неровня В. Н., Федоренко Т. О. Словник фразеологізмів української мови / відповідальний ред. Винник В. О. - К.: Наукова думка, 2003. - 788 с.

2. Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологічний словник української мови. – К. : Освіта, 1998. – 224 с.

ПРОЕКЦІЯ МОДЕЛЕЙ «ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ» НА
МІЖНАРОДНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ

Кухта В.В.,

*аспірант кафедри політології та державного управління
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Україна

В умовах глобалізованого світу, що стає дедалі більш відкритим, а суспільно-політичні процеси набувають здатності інтенсивного взаємопроникнення й взаємообміну, в науковому обігу набуває поширення категорія «демократичний транзит» як різновид суспільної трансформації [7, с.8]. Його суть лаконічно можна пояснити як відторгнення тоталітарної й водночас пошук більш придатної моделі цивілізаційного розвитку. Проблемою дослідження демократичного транзиту виступають суперечності між тоталітарними й гуманістичними демократичними цінностями, оскільки жорсткі правила авторитарної політики Дж. Джентіле, італійського філософа, донині знаходять своїх прихильників.

Політологи, які досліджують демократичний транзит, пропонують безліч його моделей (Арон Р., Гоше М., Гуггенбергер Б., Дарендорф Р., Гантінгтон С. та ін.) В даній публікації зупинимося на основних, систематизованих українським вченим О.Романюком [8], проекція яких на міжнародні політичні процеси на зламі ХХ – ХХІ ст., в тому числі й країни Африки, дозволяє шляхом аналізу й порівняння прогнозувати транзит демократичних змін.

По-перше, модель прямого переходу, що полягає в трансформації недемократичного режиму спершу в електоральну, тобто процедурну демократію. У свою чергу електоральне коло консолідується й відтак трансформується в ліберальну, або так звану структурну демократію. Зазначена модель фактично означає безболісний перехід до демократичного устрою, близького до США та Західної Європи, без руху назад, хоча з наявністю

незначної кількості поставторитарних пережитків. Прикладом такої моделі вважаються католицькі держави Центрально-Східної Європи, де тоталітарні режими мали інсталюване походження, а демократизація означала не запозичення чужих моделей, а повернення до власних [4]. На розкритті особливостей прямого переходу зупинятися не будемо, оскільки в Африці, яка є предметом нашого дослідження, жодна країна, як зазначають фахівці [1; 2; 3; 5], здійснити його не спромоглася.

По-друге, модель двофазового переходу. На першій фазі відбувається заміщення тоталітарного режиму авторитарним або деяке пом'якшення авторитарного, при якому створюються умови для вивільнення громадянського суспільства з-під автократичного контролю. З настанням другої фази відбувається повна зміна суспільно-політичної управлінської моделі спершу електоральною демократією, а відтак ліберальною. Класичний приклад – Іспанія, в якій після громадянської війни 1939 р. встановився тоталітаризм Ф.Франко, що в 1960-х еволюціонував до авторитаризму, а після смерті диктатора був стертий демократією. Некласичним прикладом вважаємо Південно-Африканську Республіку, де лібералізація почалася зі скасування урядом П.Боти «малого апартеїду» (побутових расових обмежень) та дозволу на спільне членство білих та чорних в лояльних організаціях ще в 1982 – 1986 рр. До заходів лібералізації в 1990-і роки відносять звільнення Н.Мандели, легалізацію АНК, скасування надзвичайного стану, надання дисидентам права на вільне повернення тощо [4].

По-третє, модель зворотного розвитку. Вже сама назва свідчить про те, що це навіть не перехід. Для такої моделі характерним є завершення так званої фасадної демократизації посттоталітарним чи авторитарним станом, що призводить до нової якості режиму, однак далеко не демократичного. Прикладом демократичного транзиту за означеною моделлю слугує Тропічна Африка, в багатьох країнах якої утверджувалася влада, жорстокіша за попередню [6; 9].

Отже, квінтесенцією сучасної теорії демократизації є концепція правової держави, в якій немає місця тоталітаризму, проявам якого протистоїть

демократія, що передбачає реальну участь народу в управлінні всіма суспільними процесами. Аналіз моделей демократичного транзиту засвідчує, що шлях до демократії в різних країнах має як типові ознаки, так і специфічні регіональні.

Література:

1. Африка в цифрах і фактах [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eco-live.com.ua/content/blogs/afrika-v-tsifrakh-i-faktakh>
2. Военные захватили президента Нигера // Издание «Лента» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lenta.ru/news/2010/02/18/held/>
3. Все об острове Маврикий [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dreamvoyage.ru/publ/1-1-0-38>
4. Головченко В. І., Кравчук О. А. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія. Навчальний посібник. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2006. – С. 216 – 232.
5. Добронравин Н., Ильин В., Маслов А. Зигзаги непредсказуемого развития: Нигерия, Ангола, «Нефтяные Эмираты» Гвинейского залива. – М., 2000. – 282 с.
6. Огест О. «Весна» Чорної Африки? // Український тиждень. Світ у 2012. – К.: ТОВ «СКІМП», 2011. – С. 66 – 67.
7. Радченко О. Демократичний транзит як механізм реформування державного управління: світові моделі та проблеми застосування // Науковий вісник. – 2009. – Випуск № 3. – С. 21 – 32.
8. Романюк О. Моделі посткомуністичних трансформацій // Український центр політичного менеджменту [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=58&c=1236>
9. Шубин В. Намибия: смена лидера или смена курса? // Азия и Африка сегодня. – 2005. – № 4. – С. 50 – 52.

ВЕНЕСУЕЛЬСЬКА КРИЗА: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Росинська О.В.

*студентка факультету Політичних наук
Чорноморського національного університету
ім. Петра Могили
м. Миколаїв, Україна*

Розглянемо дві латиноамериканські країни. Перша – одна з найстаріших і найсильніших демократій регіону. Вона може похвалитися сильнішою системою соціальної безпеки, ніж у будь-якої з її сусідів, і досягає прогресу у виконанні своєї обіцянки щодо надання безкоштовного медичного обслуговування та вищої освіти для всіх своїх громадян. Це модель соціальної мобільності та магніт для іммігрантів з Латинської Америки та Європи. Преса вільна, політична система відкрита; опозиційні партії жорстко змагаються на виборах і регулярно змінюють владу мирно. Вона зупинила хвилю військових юнтесів, які загнали деякі латиноамериканські країни в диктатуру. Завдяки тривалому політичному альянсу та глибоким торгово-інвестиційним зв'язкам із Сполученими Штатами, він служить штабом Латинської Америки для низки багатонаціональних корпорацій. Вона має кращу інфраструктуру в Південній Америці. Це, безумовно, країна, що розвивається, з її часткою корупції, несправедливістю та дисфункцією, але вона майже випереджає інші країни.

Друга країна є однією з найбільш бідніших країн Латинської Америки та її новою диктатурою. Її школи наполовину пусті. Система охорони здоров'я була зруйнована десятиліттями недостатнього інвестування, корупції та нехтування; повернулися хвороби з давніх часів, такі як малярія і кір. Тільки крихітна еліта може дозволити собі якісне харчування. Епідемія насильства зробила її однією з найбільш вбивчих країн у світі. Це джерело найбільшої міграції біженців у Латинській Америці в одному поколінні, коли мільйони громадян тікають лише за останні кілька років. Навряд чи хто-небудь (крім інших автократичних

урядів) визнає свої фіктивні вибори, а невелика частина засобів масової інформації, які не перебувають під прямим державним контролем, все ще слідує за офіційною лінією, побоюючись репресій. До кінця 2018 року її економіка скоротиться приблизно вдвічі за останні п'ять років. Вона є головним центром торгівлі кокаїном, і ключові енергетичні брокери в її політичній еліті були обвинувачені в США за звинуваченням у наркотиках. Ціни подвоюються кожні 25 днів. Головний аеропорт в значній мірі покинутий, використовуваний лише кількома авіакомпаніями, які привозять декілька пасажирів.

Ці дві країни фактично є однією країною, Венесуелою, у два різні часи: на початку 1970-х і сьогодні. Трансформація, яку зазнала Венесуела, настільки радикальна, настільки повна, що важко повірити, що вона відбулася без війни. Що сталося з Венесуелою?

Коротка відповідь – Chavismo. Під керівництвом Уго Чавеса і його наступника, Ніколаса Мадуро, країна пережила токсичну суміш безпричинно руйнівної політики, ескалації авторитаризму і клептократії, які перебувають під рівнем кубинського впливу, що часто нагадує окупацію. Сьогодні Венесуела – це бідна країна, а невдала і криміналізована держава, якою керує самодержець, зобов'язаний іноземній державі. Ризик полягає в тому, що безнадійність підштовхне венесуельців до розгляду підтримки небезпечних заходів, таких як американське військове вторгнення, що може погіршити погану ситуацію [1].

Для багатьох спостерігачів пояснення скрутного становища Венесуели є простим: під Чавесом країна перейшла до соціалізму, і всі подальші лиха випливають з цього первинного гріха. Але Аргентина, Бразилія, Чилі, Еквадор, Нікарагуа і Уругвай також обрали соціалістичні уряди за останні 20 років. Хоча кожна з них боролася політично та економічно, жодна з них – окрім Нікарагуа – не розвалилася. Натомість кілька процвітали.

Якщо соціалізм не може бути звинувачувати у проблемах Венесуели, можливо, винуватцем є нафта. Найбільш катастрофічна стадія кризи Венесуели акуратно збіглася з різким падінням міжнародних цін на нафту, яке почалося в 2014 році. Але цього пояснення також недостатнє. Падіння Венесуели почалося чотири

десятиліття тому, а не чотири роки тому. До 2003 року ВВП Венесуели на одного робітника вже скоротився на катастрофічні 37% від свого піку 1978 року. Більше того, в усьому світі нафтостанції в 2014 році зазнали серйозного падіння прибутків у результаті падіння цін на нафту. Тільки Венесуела не витримала тиску [2].

Двигуни провалу Венесуели розташовані глибше. Десятиліття поступового економічного занепаду відкрили шлях для Чавеса, харизматичного демагога, прив'язаного до застарілої ідеології, щоб взяти владу і встановити корумповану автократію, змодельовану і схожу до диктатури Куби. Хоча криза передувала піднесенню Чавеса до влади, його спадщина і вплив Куби повинні бути в центрі будь-якої спроби пояснити це.

Оскільки Мадуро розірвав останні рештки зв'язків у традиційних альянсах Венесуели з Вашингтоном та іншими латиноамериканськими демократіями, він втратив доступ до здорових економічних консультацій. Він відкинув консенсус економістів з усього політичного спектру: хоча вони попередили про інфляцію, Мадуро вирішив покладатися на раду кубинських і марксистських політичних радників, які запевнили його, що не буде ніяких наслідків для того. Неминуче настала гіперінфляція.

Токсична комбінація кубинського впливу, корупція, демонтаж демократичних стримувань і противаг, а також сама некомпетентність утримали Венесуелу в катастрофічній економічній політиці. Оскільки місячні темпи інфляції перевищують три цифри, уряд імпровізує, що робить ситуацію ще гіршою.

Майже всі ліберальні демократії, що виробляють нафту, такі як Норвегія, Великобританія та Сполучені Штати, були демократичними країнами, перш ніж вони стали виробниками нафти. Автократії, які знайшли нафту, наприклад Ангола, Бруней, Іран і Росію, не змогли зробити стрибок до ліберальної демократії. Протягом чотирьох десятиліть Венесуела демократизувалася і лібералізувалася в 1958 році, через десятиліття після пошуку нафти.

Але коріння венесуельської ліберальної демократії виявилися не глибокими. Два десятиліття поганої економіки знищили популярність традиційних політичних партій, і харизматичний демагог, який був на хвилі нафтового буму,

увійшов у владні кола. За цих незвичайних умов він зміг зруйнувати всю структуру демократичних стримувань і противаг всього за кілька років.

Коли в 2014 році завершилися десятиліття нафтових прибутків, Венесуела втратила не лише дохід від нафти, від якого залежала популярність і міжнародний вплив Чавеса, а також доступ до зовнішніх кредитних ринків. Це залишило країну масовим боржником: кредити, взяті під час нафтового буму, все ще повинні були бути виплаченими, хоча з набагато зменшеного потоку доходів.

Криза, що виникла перетворюється на найгіршу гуманітарну катастрофу в пам'яті в Західній півкулі. Точні цифри колапсу ВВП Венесуели важко знайти, але економісти вважають, що це можна порівняти з 40-відсотковим скороченням ВВП Сирії з 2012 року, після початку її руйнівної громадянської війни. Гіперінфляція досягла мільйона відсотків на рік, що підштовхує 61% жителів Венесуели до крайньої бідності, 89% опитаних заявили, що не мають грошей, щоб купити достатньо їжі для своїх сімей, а 64% повідомили, що втратили в середньому 11 кілограмів (близько 24 фунтів) у вазі тіла внаслідок голоду. Близько десяти відсотків населення – 2,6 мільйона венесуельців втекли в сусідні країни [3].

Держава в основному відмовилася від надання державних послуг, таких як охорона здоров'я, освіта і навіть поліцейська діяльність. На масові протести у 2014 та 2017 роках, уряд відповів тисячами арештів, жорстоких побоїв і тортур, а також вбивством понад 130 учасників мітингу.

Тим часом кримінальний бізнес процвітає не всупереч державі, а в змові з державою, безпосередньо через неї. Торгівля наркотиками виникла поряд з видобуванням нафти і валютним арбітражем як ключове джерело прибутку для близьких до правлячої еліти. Еліта також викрала національні активи в безпрецедентній кількості. У серпні в американських федеральних судах було пред'явлено звинувачення ряду бізнесменів, пов'язаних з режимом, за те, що вони намагалися відмити нелегально отримані кошти на суму 1,2 млрд. дол. Весь південно-східний квадрант країни став експлуаторським незаконним табором, де відчайдушні люди, які йдуть з міст через голод, пробують свою удачу в

небезпечних шахтах, керованих злочинними угрупованнями під військовою охороною. По всій країні в'язничні банди, працюючи у партнерстві з урядовими силами безпеки, здійснюють прибуткові рекети. Офіси казначейства, центрального банку та національної нафтової компанії стали лабораторіями, де здійснюються складні фінансові злочини. З падінням економіки Венесуели, лінії, що відокремлюють державу від кримінальних підприємств, майже зникли.

Література

1. Sabatini C. Trump's Flawed Plan to Oust Maduro [Електронний ресурс] / Christopher Sabatini // Foreign Affairs. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.foreignaffairs.com/articles/venezuela/2019-03-21/trumps-flawed-plan-oust-maduro>.

2. Ikenberry G. Illusions of Empire: Defining the New American Order [Електронний ресурс] / G. John Ikenberry // Foreign Affairs. - Режим доступу: <http://www.foreignaffairs.com/articles/59727/g-john-ikenberry/illusions-of-empiredefining-the-new-american-order>

3. Sanchez E. Getting Venezuela to Behave [Електронний ресурс] / Ernesto J. Sanchez // Foreign Affairs. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.foreignaffairs.com/articles/venezuela/2017-04-07/getting-venezuela-behave>.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ
ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Дубневич М.Г.,

студентка

*ДВНЗ “Університет банківської справи
” Львівський навчально-науковий інститут*

Засадна Х.О.

к.ф-м.н.

*ДВНЗ “Університет банківської справи
” Львівський навчально-науковий інститут*

м. Львів, Україна

Досліджено особливості консолідації й уніфікації правового регулювання електронної комерції на міжнародному, регіональному та національному рівні. Визначено шляхи впровадження правових механізмів стимулювання та розвитку системи міжнародної електронної комерції України у сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: електронна комерція, електронний бізнес, правове регулювання електронної комерції, міжнародна електронна торгівля, Типовий закон про електронну торгівлю, інтернет-технології.

Постановка проблеми. Розвиток інформаційних технологій на початку ХХІ ст. докорінно змінив підхід організаційних структур до своєї діяльності. Доступ до ресурсів глобальних інформаційних мереж відкрив нові можливості для електронної комерції. На сучасному етапі розвитку господарських зв'язків саме функціонування інформаційних мереж обумовлює правові та економічні засади життя соціуму – наступає ера міжнародної електронної комерції.

Необхідність запобігання криміналізації та некерованості розвитку систем міжнародної електронної комерції обумовлює запровадження зважених юридичних заходів, здатних сприяти розвитку приватного бізнесу в цій сфері. З подальшим розвитком комунікаційних технологій та поширенням електронної

комерції для таких країн, як Україна проблема регулювання цієї сфери стає надзвичайно актуальною, адже наша країна характеризується недостатньо сприятливими умовами для розвитку інтернет-комерції як у правовій, так і економічній площині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні вітчизняні та зарубіжні науковці, правознавці, фахівці з міжнародних відносин досліджували проблему нормативно-правового забезпечення електронної комерції на різних етапах становлення та розвитку світогосподарських зв'язків.

Правовий аспект використання інтернет-технологій в Україні вивчали П. Біленчук, В. Гаєнко, Л. Борисова та М. Козир. Правові засади та заходи удосконалення електронної комерції досліджували В. Брижко, М. Швець, А. Новицький та В. Цимбалюк. Проблеми та перспективи розвитку міжнародної електронної торгівлі в Україні розглядав М. Возний. Інтернет-торгівлі в Україні присвячено працю Т. Дубовик. Можливості використання електронної комерції стали предметом дослідження А. Саммер, інтернет-технологій – Л. Фріда та М. Лінднера.

Узагальнюючи їх погляди на розв'язання зазначеної проблеми, можна стверджувати, що правове забезпечення міжнародної електронної комерції містить лише нормативне регулювання сфери комерційних відносин за допомогою сучасних засобів комунікації. Проте питання становлення та розвитку світового ринку електронної комерції потребує більш детального аналізу. Дослідження його рівнів, механізмів й інструментарію міжнародно-правового регулювання впливатиме на можливість розробки ефективної та оптимальної стратегії формування вітчизняного підприємництва.

Метою статті є дослідження правового регулювання міжнародної електронної комерції на сучасному етапі, аналіз теоретичних засад та головних напрямів становлення і розвитку системи міжнародноправового забезпечення електронної комерції в Україні.

Результати дослідження. Становлення та розвиток електронної комерції як форми прояву міжнародних економічних і правових відносин мають достатню еволюційну складову. Зокрема, вже у 1960-х роках у США транспортни-

ми компаніями для замовлення білетів та обміну інформацією між службами перед підготовкою до рейсів використовувались найпростіші форми систем електронного бізнесу.

На початкових етапах свого розвитку електронна комерція спиралась на комунікативний, інфраструктурний базис, що не характеризувалися використанням різноманітних уніфікованих стандартів та протоколів. Першим загальноприйнятим стандартом став Electronic Data Interchange (EDI), який прийнято у 1984 р. в рамках Комісії ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ). Цей стандарт визначав типові бізнестранзакції і документи (замовлення, накладні, митні декларації тощо), які мають бути оброблені та передані через цифрові мережі [1].

З розвитком глобальної мережі Інтернет наприкінці ХХ ст. виникла об'єктивна необхідність застосування відповідних форм електронної комерції, зокрема інтернет-магазинів, де користувачі могли замовляти товари та послуги з оплатою за допомогою банківських карток. Розвиток Інтернету став чинником значного зниження витрат використання електронної комерції завдяки низькій вартості обміну інформацією, саме тому на початку 1990-х років розроблено новий стандарт Electronic Data Interchange for Administration, Commerce and Transport over Internet (EDIINT), який базувався на EDI та визначав засоби передання EDI-транзакцій за допомогою протоколів мереж IP та Інтернет [5].

Нині в мережі Інтернет продають, купують, міняють, інвестують, позичають, ведуть переговори, бронюють квитки та готелі, грають на біржі та в казино, рекламують, відкривають рахунки та роблять все як у матеріалізованому діловому середовищі. Комерція, що використовує електронні засоби зв'язку, стала називатися «електронною», під якою зазвичай розуміють використання комп'ютерних мереж для сприяння транзакціям, що включають виробництво, дистрибуцію, продаж і доставку товарів та послуг на ринку [1.].

Відповідно із загальноприйнятим трактуванням ЮНСІТРАЛ нині до електронної комерції відносять такі форми господарської діяльності [2]:

- електронний обмін інформацією (Electronic Data Interchange, EDI);
- електронний рух капіталу (Electronic Funds Transfer, EFT);

- електронну торгівлю (e-trade); – електронні гроші (e-cash);
- електронний маркетинг (e-marketing);
- електронний банкінг (e-banking);
- електронні страхові послуги (e-insurance).

Нормотворча діяльність у сфері створення правових, адміністративних та організаційних правил електронної комерції та електронного документообігу здійснюється багатьма міжнародними та регіональними організаціями. Останніми роками центрами такої діяльності стали Світова організація торгівлі (СОТ), ЮНСІТРАЛ, Комісія ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Всесвітня митна організація (ВМО), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Європейський Союз, Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) та ін [4].

Електронна комерція на сучасному етапі посіла провідне місце поміж перспективних напрямів нормотворчо-правової діяльності СОТ, серед яких можна виділити ряд конкретних заходів, а саме:

- зниження бар'єрів у торгівлі товарами інформаційної технології (комп'ютери, телекомунікаційне обладнання, наукові прилади, програмне забезпечення, мікропроцесори тощо);

- розробка нових правових аспектів електронної торгівлі, включаючи такі важливі проблеми, як ідентифікація підпису під документами, захист конфіденційності, ідентичність інформації й документів, а також товарів і послуг, переданих електронним шляхом, захист авторських прав та ін.;

- митне й податкове оподаткування товарів і послуг, які передаються електронним шляхом, насамперед, через систему Інтернет [7];

- електронна торгівля припускає передання інформації, продуктів або послуг для продажу, наприклад, електронним шляхом (експортовані книги, звуко- і відеозаписи, програмне забезпечення тощо).

Багато видів послуг можуть бути надані електронним шляхом – медичні та консультаційні, резервування готелів, квитків та ін.;

→ обслуговування електронним шляхом звичайної торгівлі товарами та послугами шляхом електронного передання всіх необхідних для зовнішньоторговельної операції документів й іншої інформації [8].

Крім того, держави-учасниці Всесвітньої митної організації на сесії 105/106 підписали Декларацію про наміри щодо запровадження Рамкових стандартів з безпеки та спрощення (полегшення) світової торгівлі, одним з елементів яких є гармонізація вимог відносно попереднього електронного повідомлення про вантаж під час імпорتنних, експортних і транзитних відправлень [6].

Європейською економічною комісією ООН та Центром ООН сприяння торгівлі та електронного бізнесу прийнято такі акти:

→ типова угода обміну при міжнародному комерційному використанні електронного обміну даними (Додаток до Рекомендації № 26 «Комерційне використання угод обміну при електронному обміні даними», прийнятої робочою групою зі сприяння міжнародним торговим процедурам Європейської економічної комісії ООН від 23.06.1995) [9];

→ угода про електронну комерцію (Рекомендація № 31, прийнята Центром ООН сприяння торгівлі та електронного бізнесу (UN/CEFACT), березень 2000 р., м. Женева) [10].

Здебільшого зазначені акти мають декларативне спрямування або закріплюють лише загальні принципи певних правовідносин у мережі Інтернет. Цей факт пов'язаний з тим, що законодавці послідовно, а головне, обережно, вдосконалюють ці норми.

Важливо розглянути уніфікацію норм міжнародного права, що регулюють функціонування мережі Інтернет у рамках Європейського права. Європейське право мережі Інтернет включає безліч директив і резолюцій.

У нашій державі базис для правового регулювання діяльності у сфері високих технологій закладено у 1998 р. з прийняттям Верховною Радою України Закону України «Про Національну програму інформатизації». Тоді ж схвалено Концепцію Національної програми інформатизації та прийнято Закон України «Про затвердження завдань Національної програми інформатизації на 1998–2000 роки» [13].

Ключового значення набуло прийняття у 2003 р. Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», який визначає поняття електронного документа та електронного документообігу, закріплює світові тенденції щодо визнання юридичної сили електронного документа, вказує на права та обов'язки суб'єктів електронного документообігу, їх відповідальність та ін

Підписана Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та безпосередня близькість до ринків країн-членів ЄС актуалізують необхідність визначення основних тенденцій розвитку внутрішньої торгівлі європейського ринку та вивчення його впливу на внутрішній торговельний простір і можливостей для вітчизняних підприємців [12].

Наступний етап, який сприятиме розвитку підприємницької діяльності, є скорочення кількості контролюючих органів, які здебільшого призводять до корупції. Перші кроки у вирішенні цього питання зроблено в 2014 р., коли відбулося значне скорочення органів з контролюючими функціями – з 56 до 27. Однак зміни у кількості органів, функцій і працівників не означають автоматичного підвищення якості державних послуг [15].

З огляду на це, важко переоцінити важливість прийняття Закону України «Про електронну комерцію» у 2015 р., який визначає організаційно-правові засади діяльності у сфері електронної комерції в Україні, встановлює порядок вчинення електронних правочинів із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних систем та визначає права й обов'язки учасників відносин у сфері електронної комерції, описує порядок укладання угод у цій сфері [14].

Загалом для України ключовими перевагами від запровадження зазначених заходів повинні стати такі.

По-перше, інституційна гармонізація діяльності електронної комерції на вітчизняному та європейському ринках. У ЄС діяльність з електронної комерції регулюється Директивою 2000/31/ЄС. Товари та послуги, придбані за посередництвом електронної комерції, прирівняні до послуг, до яких згідно з Директивою належать: інформаційні сервіси (наприклад, інтернет-газети); онлайн-продаж продуктів і послуг (книги, одяг, фінансові, туристичні послуги); професійні послуги

(лікарі, юристи, ріелтори); розважальні послуги й основні посередницькі послуги (доступ в інтернет, передання та хостинг інформації); інтернет-реклама та спонсорство. Права та рівень захисту онлайн-споживачів згідно з наведеним документом не поступаються традиційному «офлайновому» способу, а вимоги до якості товарів і послуг також жорсткі, як і у звичайних магазинах (наприклад, слід вказувати ціну з податками та витратами на доставку) [11].

По-друге, сприяння розвитку вітчизняного ринку електронної комерції та збільшення потенційних ринків збуту завдяки залученню мешканців країн ЄС. Суб'єктами електронної торгівлі є домогосподарства, підприємства (бізнес), державний сектор.

По-третє, стимулювання розвитку інфраструктури електронної торгівлі. Завдяки гармонізації законодавчого поля в Україні можуть з'явитися такі легальні міжнародні платіжні системи, як PayPal, європейські оператори логістики, системи захисту інформації. Це наблизить українських виробників та е-посередників до європейських споживачів. А з упровадженням повноцінного 4G-зв'язку передбачається суттєве збільшення доступу до системи надання електронних послуг. Слід очікувати також на гармонізацію статистичного супроводу діяльності електронної комерції в Україні та ЄС, налагодження моніторингу діяльності в цій сфері.

Висновки. Проблематика міжнародної електронної комерції відіграє значну роль у системі основних пріоритетів провідних держав світу. Фактично, електронна комерція в епоху інформаційного суспільства посіла місце ключового елемента в структурі нової економіки. На експертному та політичному рівнях активно розвивається діяльність, спрямована на розвиток електронної комерції, яка є потужним важелем економічного зростання, необхідною платформою для переходу національних економік на якісно новий щабель розвитку, що орієнтується переважно на наукоємні інформаційні технології.

Норми наднаціонального права стосовно електронної комерції не повинні суперечити нормам міжнародного права. В міжнародноправовому регулюванні електронної комерції в Європейському Союзі основну роль відіграє міжнародне право. Тобто, керуючись цими факторами, дійдемо висновку, що типові закони

повинні бути основою для національного законодавства у питаннях щодо електронної комерції.

На відміну від законодавства багатьох країн (США та держав-членів ЄС), законодавство України містить незначну кількість норм, покликаних регулювати безпосередньо електронну комерцію. Хоча такий підхід має позитивні наслідки (нижчий рівень зарегульованості та вищий рівень свободи підприємництва, технологічно-нейтральний режим регулювання тощо), відсутність спеціальних норм дедалі дається взнаки. Загальні норми, якими регулюється здійснення підприємницької діяльності (норми Цивільного та Господарського кодексів, Закону України «Про захист прав споживачів» тощо), все частіше виявляються нездатними адекватно регулювати суспільні відносини, що виникають при веденні електронної комерції, та гальмують її розвиток в Україні.

Закріплення основ державного регулювання електронної торгівлі у законодавстві України, подальший розвиток її правового регулювання в спеціальних законах – це питання, які потребують подальшого вирішення. Адже створення режиму максимального правового сприяння розвитку електронної комерції – фундамент для успішної конкуренції українських суб'єктів підприємництва на світовому ринку.

Література:

1. Брижко В., Швець М., Новицький А., Цимбалюк В. Електронна комерція: правові засади та заходи удосконалення. Київ: НДЦПІ АПрН України, 2008. 149 с.
2. UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce with Guide to Enactment 1996 with additional article 5 bis as adopted in 1998. United Nations publication. URL : https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/05-89450_Ebook.pdf.
3. United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts. United Nations publication. 2007. URL : <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/>.
4. Uniform Electronic Transactions Act. Annual conference meeting in its one-hundred-and-eighth year in Denver, Colorado July 23–30, 1999. URL: http://www.uniformlaws.org/shared/docs/electronic%20transactions/ueta_final_99.pdf.

5. The commercial use of interchange agreements for electronic data interchange: UN/ECE Recommendation № 26. UNECE. 1995. URL : http://www.unece.org/fileadmin/DAM/cefact/recommendations/rec26/rec26_1995_r1133rev1.pdf

6. The Geneva Ministerial Declaration on global electronic commerce. World Trade Organisation. 1998. URL : https://www.wto.org/english/tratop_e/ecom_e/mindec1_e.htm.

7. UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures with Guide to Enactment 2001. United Nations publication. URL : <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/ml-elecsig-e.pdf>.

8. WTO releases new statistical profiles on global value chains. World Trade Organisation. 2016. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/miwi_e/miwie.htm.

9. Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку : Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради. 8 червня 2000 р. Рада Європи. 2000. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_224.

10. E-Commerce Europe. European B2C E-commerce Report 2014. URL : http://www.ecommerce-europe.eu/facts-figures.electcom/06-57452_Ebook.pdf.

11. Directive on electronic commerce : Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000. EU Law. 2000. URL : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32000L0031>.

12. Directive 2007/65/EC OF The European Parliament and of The Council. European Parliament. 2007. URL: <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32007>.

13. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 4 лютого 1998 р. Офіційний вісник України від 26.03.1998. № 10. Код акта 4986/1998.

14. Про електронну комерцію : Закон України № 675-VIII від 3 верес. 2015 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/675-19>.

15. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007– 2015 рр. : Закон України від 9 січ. 2007 р. Офіційний вісн. України від 12.02.2007. № 8. Код акта 38622/2007.

ПОЛІТИЧНА ТРАДИЦІЯ КОМНІНІВСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ ТА
ВЕСТЕРНІЗАЦІЯ ОБРАЗУ ВІЗАНТІЙСЬКОГО ІМПЕРАТОРА

*Наджафов І. Д.,
студент історичного факультету
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Політична теорія періоду з кінця XI до початку XIII століття, що переважно відноситься до правління Комнінівської династії імператорів, це доктрина, яка поступова приймає все більш виразну схожість з доктриною феодальних монархій та політичними концепціями середньовічних західноєвропейських країн.

Разом з Олексієм I Комніном (1081 – 1118 рр.), першим представником нової династії на Константинопольському престолі, до влади прийшла провінційна військово-феодальна аристократія, яка взяла верх над громадянською аристократією столиці та виявилася спроможна на деякий час сповільнити суспільно-політичні процеси, що в майбутньому призвели до краху візантійської державності.

Наслідком майже півстолітньої зовнішньої політики Візантійської імперії, між правлінням Василія II Болгаробійці з Македонської династії ромейських василевсів та воцарінням Комнінів, стала втрата ромеями ледве не всіх малоазійських та апеннінських територій, а також падіння міжнародного авторитету Ромейської держави [1, с. 439].

Підсумком внутрішньої політики василевсів було ослаблення центральної влади, економічна криза, знецінення грошей та регрес соціально-економічної системи. Перші імператори нової династії мусили поставити справу відновлювання держави на новостворений фундамент [1, с. 439].

Від автора до автора, слідом за успіхами та зміцненням позицій військової аристократії Візантійської імперії, змінювалося уявлення про провідні достоїнства самодержця.

Крім благочестя та освіченості, фундаментальних достоїнств імператорів-ін-

телектуалів Македонської династії, все більшу прихильність викликають дві якості василевса: щедрість та мужність, причому мужність індивідуальна, в бою, не тільки як талант полководця, але й як мистецтво володіння зброєю та осади фортець.

Образ візантійського імператора Комнінівського відродження поступово набуває риси середньовічного лицаря. Збільшується важливість походження людини, знатності роду, аристократизму по народженню, по крові, яке є запорукою майбутніх шляхетних справ, бо успадковується порфіроносними дітьми імператорів [2].

Переконаний прихильник Заходу Мануїл I Комнін (1143 – 1180 рр.) поставив собі ідеалом образ західноєвропейського лицаря. Обидва рази він був одружений на західних принцесах. Величезне число західноєвропейських вихідців з'явилося при візантійському дворі, і в їхні руки стали переходити найбільш прибуткові та відповідальні місця в імперії. Все довге царювання Мануїла I було обумовлено його захопленням західними ідеалами [3].

Зовні, в формулюваннях титулів, славослів'ях та ґратуляцій, концепція імператорської влади не зазнає великих змін. Більш того, ще ніколи в ромейській історії на вшанування василевсів не складалося та не вимовлялося публічно стільки улесливих промов та панегіриків. Ніколи імператори настільки сміливо не порушували компетенцію духовенства, виступаючи в ролі теологів та каноністів, конфіскуючи церковні багатства, розпоряджаючись маєтками ієрархів [2].

Імператор Мануїл I Комнін дуже пишався, коли його називали «новим Юстиніаном». Він теж мріяв про возз'єднання Італії з Ромейською імперією та навіть замишляв перенести столицю з Константинополя до Риму. Як і Юстиніан Великий, прикриваючись обов'язком підтримки єдності християнського світу, Мануїл I намагався нав'язати свою особисту точку зору на церковні догмати [4].

У той же час, вперше в пізньовізантійській політичній традиції, критика на адресу василевсів була настільки різкою; ще ніколи так ґрунтовно не була скомпрометована імперська концепція гегемонії Візантійської імперії в християнському світі та не падав так низько престиж самодержця [2].

Проте, де-юре Ромейська держава аж ніяк не зрікалася концепції панування

над ойкуменою. Більш того, в цій доктрині в XII столітті позначилися два нових елементи. По-перше, претензії простягалися тепер не лише на території колишньої Римської імперії, а й на всі інші християнські країни. По-друге, у ватагу варварських, які не знають що таке істинна віра та істина влада, на той час були віднесені всі землі схизматиків латинян, недостойних називатися християнами [2].

Тож, візантійська політична традиція та концепція монаршої влади цього періоду не застигла в нерухомості – вона пройшла складну еволюцію, мала свої етапи піднесення та стагнації.

Імператори Комнінівської епохи, прихильники західноєвропейських ідеалів та цінностей, відродили концепт універсального імператора, який водночас був і монархом-інтелектуалом, і монархом-воєначальником.

Однак, як і в своєму державному устрої, де Візантійська імперія не встигала за ходом суспільного-політичного розвитку Середземноморського регіону, виявляючи схильність до традиційних, застарілих форм правління, так само і в сфері політичної думки ромеї притримувалася консервативних ідеологічних цінностей, які не продукували доктрини, що б адекватно відображала тогочасної реалії візантійського суспільно-політичного життя та міжнародної дійсності.

Література:

1. Острогорський Георг. Історія Візантії / переклад з нім. А. Онишко. Львів : Літопис, 2002. 608 с.
2. Культура Византии: вторая половина VII – XII в. / С. Д. Сказкин, З. В. Удальцова, Г. Г. Литаврин и другие. Москва : Наука, 1989. 680 с.
3. Васильев А. А. История Византийской империи: от начала Крестовых походов до падения Константинополя. Санкт-Петербург : Алетейя, 1998. 583 с.
4. Шейнэ Жан-Клод. История Византии / перевод с франц. В. Б. Зусевой. Москва : АСТ, 2006. 158 с.

БИОГРАФИЧЕСКИЙ ОЧЕРК ЖИЗНИ А. П. ДЕМЬЯНОВИЧА

Тютюнников Иоанн Николаевич
священник, клирик прихода г.Жодино
магистрант
Минской Духовной Академии
г. Минск, Беларусь

Алексей Плакидович Демьянович родился в 1881 году в селе Чернавчицы Брестского уезда Гродненской губернии. В 1896 году поступил в Литовскую духовную семинарию, которую окончил в 1902 году. В этом же году он поступил в Санкт-Петербургскую духовную академию. На последнем курсе написал курсовое сочинение на тему: «Князья Огинские в борьбе с церковной унией». По окончании в 1906 году Санкт-Петербургской духовной академии (курс LXIII) удостоиваются степени кандидата богословия с правом соискания степени магистра богословия без нового устного испытания [1, с. 2-3].

После окончания обучения Санкт-Петербургской духовной академии А.П.Демьянович был направлен в качестве преподавателя в Иркутскую духовную семинарию. Эта семинария была основана еще в 1779 году и принадлежит к числу старейших учебных заведений. Иркутская Духовная семинария относилась в то время к числу небольших по численности студентов. Количество студентов в этой семинарии варьировалось за все годы в пределах от 90 до 150 человек [2, с. 85]. Преподавательский состав состоял из ректора, инспектора и 11 преподавателей [3, с. 64-65]. Срок обучения по тогдашнему Уставу длился шесть лет.

При семинарии функционировала библиотека с достаточным количеством литературы по истории и географии, изданных на русском, греческом, латинском языках. Кроме того, в фондах библиотеки также имелись старопечатные издания. На протяжении десятилетий семинария постепенно расширялась: так, в 1846 году для нее было построено новое двухэтажное здание. Семинария также постепенно

совершенствовалась на образовательном уровне: в 1866 году, согласно действующему Уставу с 1884 года при семинарии начала действовать воскресная школа, в которой преподавание проводили студенты V-VI классов [4, с. 50-60]; в 1898 году при семинарии начали действовать краткосрочные педагогические курсы, направленные на повышение квалификации учителей церковноприходских школ, и где преподавали лучшие педагоги Иркутска [5, с. 1-2].

В семинарии А.П.Демьянович преподавал древние языки – латинский и греческий. На это время он имел чин надворного советника, что в сравнении с табелем о рангах соответствовало военному званию подполковника. Кроме преподавания в семинарии А.П.Демьянович также читал лекции в Институте благородных девиц имени императора Николая I. Этот институт был устроен по образцы западноевропейских и в нем обучались дочери офицеров, чиновников и духовенства. Каждые два года институт заканчивали от 20 до 40 девушек [5, с. 1-2]. По воспоминаниям близкого друга А.П.Демьяновича, именно В.Ч. Дорогостайского, кроме семинарии и института, он еще преподавал математику в Иркутской мужской гимназии [6, с. 5].

В возрасте 34 лет в 1915 году А.П.Демьянович обвенчался с Лидией Федоровне Ширяевой. Однако по стези священнического служения он так и не пошел. В быту он был скромным и работающим человеком.

Положение А.П.Демьяновича, как и многих других преподавателей семинарии, ухудшилось после революции 1917 года. В Иркутске было неспокойно, каждый день кого-то грабили и даже убивали. Семинария после революции еще некоторое время функционировала, однако, вскоре в 1919 году советскими властями она была закрыта.

После закрытия семинарии А.П.Демьянович устроился преподавателем уроков труда в столярной мастерской Иркутского педагогического института (бывшая 2-я Хаминовская женская гимназия). Кроме этого, перебивался отдельными заработками: собирал бруснику, за которой осенью ездил на Байкал; сапожничал [6, с. 26-30].

Спустя некоторое время А.П.Демьянович становится руководителем иркутских бойскаутских отрядов. Для них он неоднократно устраивал поездки на Байкал. Поездки для детей-бойскаутов организовывались на целый месяц, во время которых они разбивали палаточный лагерь, ловили рыбу, учились готовить пищу [6, с. 33-34].

В 1923 году А.П.Демьянович разводится со своей женой и женится на учительнице Бородкиной Екатерине Викторовне. В скором времени, где-то в 1926-1927 годах А.П.Демьянович переезжает со своей новой семьей во Владивосток. С этого времени его следы теряются.

Вполне вероятно, что спустя некоторое время из Владивостока А.П.Демьянович переезжает в Московскую область и проживает в Павловом Посаде. Здесь он устраивается преподавателем русского языка при вечерней школе Павлово-Покровской фабрики. Как и многих других граждан его коснулась волна репрессий 1937-1938 годов. 26 марта 1938 года он был арестован, а 29 июля того же года приговорен к расстрелу. Приговор был приведен в исполнение 10 сентября 1938 года, а тело захоронено в Бутово. Спустя 20 лет, а именно, 7 июля 1958 года А.П.Демьянович был реабилитирован [7, с. 3-4].

Література:

1. Бовкало А.А. Выпускники Санкт-Петербургской (с 1914- Петроградской) духовной академии 1814-1894, 1896-1918 гг.// А.Бовкало. [Электронный ресурс]. – 2004. – Режим доступа: <http://www.petergen.com/bovkalo/duhov/spbda.html> – Дата доступа: 02.11.2018.
2. Сушко А.В. Духовные семинарии в пореформенной России (1861-1884). СПб., 2010.
3. Всеподданнейший отчет обер-прокурора Святейшего синода по ведомству православного исповедания за 1914 год. Приложения. Петроград, 1916.
4. Уставы православных духовных семинарий и училищ, Высочайше утвержденные 22 августа 1884 г. с относящимися к ним Постановлениями Святейшего Синода. — СПб., 1908.

5. Медведев С.И. Народное образование в Иркутске // С.И. Медведев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pribaiikal.ru/irkutsk-town-college.html> – Дата доступа: 23.05.2019.

6. Демьянович Б.А. Записки иркутянина (1916-1942). Иркутск., 2008.

7. Список демократических репрессий, расстрелянных и захороненных в Москве и Московской области в 1918-1953 гг.// [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.sakharov-center.ru/asfcd/martirolog/?t=page&id=6493> – Дата доступа: 13.10.2018.

